

Blij(ven) lezen!!

Leesbevordering in het basisonderwijs

Naam:	Joyce Cromsigt
Studentnummer:	853144
Opleiding:	Master SEN gespecialiseerd leerkracht/ remedial teacher
Lesplaats:	's-Hertogenbosch
Docent:	Drs. Thea Deckers
Datum:	juni 2012

Inhoud

SAMENVATTING	5
INLEIDING.....	6
HOOFDSTUK 1 AANLEIDING EN PROBLEEMSTELLING	9
1.1 Doel van mijn onderzoek	9
1.2 De praktijk	10
1.2.1 Huidige situatie op de onderzoeksschool	10
1.2.2 De gewenste situatie.....	11
1.3 Doel in het onderzoek	12
1.3.1 De onderzoeksvragen	12
1.4 Belang van het onderzoek en mijn rol daarin.....	13
1.5 Wat is er al bekend uit eerder onderzoek?	13
HOOFDSTUK 2 THEORETISCHE ONDERBOUWING.....	15
2.1 Wat zijn de doelen en uitgangspunten van effectief leesonderwijs?.....	15
2.2.1 Welke leerkrachtvaardigheden zijn een voorwaarde om te komen tot effectief leesonderwijs?	18
2.2.2 Op welke wijze kan een leerkracht positief bijdragen aan de leesontwikkeling bij zwakke lezers?.....	18
2.2.3 Welke invloed hebben ouders met betrekking tot de leesontwikkeling van hun kind?	20
2.2.4 Wat maakt een leesomgeving uitnodigend?	21
2.2.5 De materiële en immateriële leesomgeving.....	22
2.3 Bijdrage aan handelingsverlegenheid en inclusie	22
HOOFDSTUK 3 ONDERZOEKSMETHODOLOGIE.....	23
3.1 Probleemstelling.....	23
3.2 Onderzoeksvorm	24
3.3 De onderzoeksgroep	24
3.4 Dataverzameling, onderzoeksinstrumenten en dataverwerking	24
3.4.1 De beginsituatie	25
3.4.2 De nul- en eindmeting van de experimentele groep en controlegroep	25
3.5 Tijdpad leesinterventies.....	27
3.6 Betrouwbaarheid en validiteit	28
3.7 Triangulatie en ethiek.....	29

3.8	Werkwijze en materialen	29
HOOFDSTUK 4 DATA-ANALYSE EN RESULTATEN		32
4.1	Onderzoeksvraag en deelvragen	32
4.2	Data van de controlegroep	43
4.3	Data-analyse van het onderzoek.....	44
HOOFDSTUK 5 CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN.....		46
5.1	Conclusies wat betreft de centrale onderzoeksvraag	46
5.2	Conclusies ten aanzien van het verbeteren van de leesbeleving van de experimentele groep.....	47
5.3	Conclusies ten aanzien van het verbeteren van het leesniveau van de experimentele groep.....	49
5.4	Conclusies ten aanzien van het verbeteren van het leesonderwijs in de experimentele groep.....	49
5.5	Aanbevelingen	50
5.6	Reflectie op betrouwbaarheid en ethiek	51
5.7	Het belang van de uitkomsten van dit onderzoek.....	52
HOOFDSTUK 6 EVALUATIE ONDERZOEK		53
6.1	Het onderzoeksproces	53
6.2	Het onderzoeksproduct	55
LITERATUURLIJST		57
BIJLAGE 1	GROEPSPLAN TECHNISCH (+ WAARDEREND) LEZEN GROEP 7	59
BIJLAGE 2	FLITSEND LEZEN	67
BIJLAGE 3	STAPPENPLAN NIEUWSBEGRIP.....	68
BIJLAGE 4	LEERKRACHTVAARDIGHEDEN.....	69
BIJLAGE 5	DE TAAK VAN DE LEERKRACHT	71
BIJLAGE 6	LEESINTERVENTIES	73
BIJLAGE 7	LEESATTITUDESCHAAL AARNOUTSE.....	77

BIJLAGE 8	STELLINGENLIJST 'LEESBELEVING'	79
BIJLAGE 9	OBSERVATIES JANUARI 2012.....	81
BIJLAGE 10	OBSERVATIES APRIL 2012	83
BIJLAGE 11	VERSLAGEN LEERKRACHT EN LEERLINGEN	85
BIJLAGE 12	MATERIALEN LEESINTERVENTIES	88
BIJLAGE 13	SCHRIJFSTER NETTY VAN KAATHOVEN OP BEZOEK	92
BIJLAGE 14	OPZET LEESINTERVENTIES ZWAKKE LEZERS + OPZET LEESPLAN	93

Samenvatting

Sinds zeven jaar ben ik werkzaam als invalleerkracht op een reguliere basisschool. Binnen mijn Master SEN opleiding binnen OSO, afstudeerrichting gespecialiseerd leerkracht/remedial teacher, kreeg ik de opdracht een praktijkonderzoek te doen. Mijn uitgevoerde onderzoek betreft een praktijkonderzoek op een reguliere basisschool. De centrale onderzoeksvraag is als volgt omschreven:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

Dit praktijkonderzoek is een actieonderzoek, omdat er naast de verandering in de wijze van het technisch leesonderwijs, onderzocht wordt welk effect deze verandering heeft. Het doel van het onderzoek is dat een zo groot mogelijke groep leerlingen uit groep 7 aan het einde van het schooljaar plezier beleeft aan het lezen en daardoor een hoger technisch leesniveau behaalt. Het onderzoek is gestart door middel van een literatuuronderzoek naar de kenmerken van effectief leesonderwijs, het werken met zwakke lezers en leesbevordering. In januari 2012 heeft een nulmeting plaatsgevonden in een experimentele groep 7 op de onderzoeksschool. In deze groep zijn leesinterventies ingezet. Tevens is gebruik gemaakt van een controlegroep. In deze groep is het aanbod van het leesonderwijs op de gebruikelijke wijze voortgezet. Eind april heeft de eindmeting plaatsgevonden. De resultaten hiervan laten zien dat de leesattitude van de experimentele groep sterk verbeterd is. Ook is het leesniveau van de experimentele groep verbeterd ten opzichte van de controlegroep.

Hieronder omschrijf ik in het kort hoe ik de inhoud van het onderzoek in de verschillende hoofdstukken heb verwerkt.

In hoofdstuk 1 worden de aanleiding en probleemstelling behandeld. De theoretische achtergrond komt aan bod in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 wordt de onderzoeksmethodologie besproken. Hoofdstuk 4 en 5 beschrijven de analyse en de resultaten van het onderzoek en de daarbij behorende conclusies. Tenslotte komt in hoofdstuk 6 de evaluatie van het onderzoek en het eigen leerproces aan bod.

Inleiding

“Ik was laatst bij Rens op bezoek uit mijn groep 7/8. Hij liet me zijn nieuwe Ipod touch zien en we hebben gezellig muziek geluisterd en filmpjes gekeken, maar...een boek zag ik nergens in de speelkamer noch ergens in huis. Rens is niet de enige hoor, waar thuis nooit wordt (voor)gelezen. Zelf vind ik lezen (en dan vooral pleziér in lezen) super belangrijk. Niet alleen omdat het goed is voor je verbeelding, taalontwikkeling en wat je allemaal nog meer kunt verzinnen, maar ook omdat je het nodig hebt voor andere vakken. Rens vindt biologie erg leuk, maar als hij een hoofdstuk uit het bioboek moet lezen, vraagt hij zich wanhopig af hoe hij in vredesnaam door ál die letter heen komt. Daarom probeer ik in de groep vooral te werken aan het plezier in lezen. Want wat je ook doet op school: het draait uiteindelijk toch allemaal om lezen...”

In het kader van de Masteropleiding gespecialiseerd leerkracht/remedial teacher die ik volg aan Fontys Hogescholen in 's-Hertogenbosch, voer ik het praktijkonderzoek voor mijn meesterstuk uit op de onderzoeksschool waar ik werk. De onderzoeksschool telt 360 leerlingen en heeft een team van 30 leerkrachten. Het directieteam bestaat uit een directeur en een locatieleider. Sinds 2005 werk ik op deze school, waar ik werkzaam ben als invalleerkracht in verschillende groepen.

Op de onderzoeksschool wordt er gewerkt met heterogene groepen en binnen de basisvaardigheden zoveel mogelijk groepsdoorbrekend in niveaugroepen. Er wordt gewerkt met een viertal clusters van 1/2, 3/4, 5/6 en 7/8. Deze clusters worden bouwen genoemd. Deze bouwen werken als team en zijn binnen de basisvaardigheden gezamenlijk verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs. De groepsdoorbrekende niveaugroepen worden samengesteld op basis van de toetsen uit het Cito leerlingvolgsysteem en eigen observaties en registraties. Uit de Cito-scores van de afgelopen drie jaar, blijkt dat de leerlingen van de onderzoeksschool de school verlaten met een te laag leesvaardigheidniveau. Tijdens mijn literatuurstudie en de praxis heb ik geleerd dat de rol van de leerkracht een belangrijke rol speelt bij de leesomgeving en leesbeleving van leerlingen. Met

deze wetenschap ben ik de leesbeleving van leerlingen en het technisch leesonderwijs in groep 7 nader gaan bekijken.

Tijdens het werken in deze groep 7 viel me op dat er in de klas weinig werd gedaan aan boekpromotie, de leesomgeving zag er niet stimulerend uit en waren weinig boeken en tijdschriften in de klas te vinden. Leerlingen lezen in hun boek omdat het moet, niet omdat ze dit zelf graag willen. Zelf vind ik lezen erg belangrijk, omdat een goede leesvaardigheid nodig is om in de huidige maatschappij te kunnen functioneren. Het ging me dan ook aan het hart om de leerlingen zo weinig gemotiveerd aan het lezen te zien. Bij mij borrelde meteen de vraag: "Hoe kan ik als leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen plezier beleven aan het lezen?" Opvallend was dat met name de vier leerlingen die bij Cito leestempotoets een C, D of E score halen niet gemotiveerd met lezen bezig waren. Lezen ging altijd gepaard met tijdrekken en redenen om er onder uit te komen. Ik zag dit als een uitdaging! Ik wilde die kinderen gemotiveerd krijgen om te gaan lezen. Zouden deze leerlingen niet veel meer gemotiveerd raken als hun leesbeleving geprikkeld zou worden en er een uitnodigende leesomgeving zou zijn?

Deze vraag wilde ik graag gaan onderzoeken. In overleg met de locatieleider van de onderzoeksschool, intern begeleider en de leerkracht van de experimentele groep werd besloten om de leerlingen met een Cito C, D en E score op de leestempotoets aan het onderzoek deel te laten nemen. Daarnaast wilde ik een controlegroep betrekken bij mijn onderzoek, omdat ik de scores wilde vergelijken tussen leerlingen die wel en niet meededen aan de leesinterventies. Zo werd mijn onderzoeksgroep gevormd en ontstond de volgende onderzoeksvraag:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

Ik hoopte dat ik met dit onderzoek zou bereiken dat de leerlingen lezen als erg leuk en belangrijk zouden ervaren. In mijn literatuurstudie las ik vaak dat een goede leesvaardigheid van belang is voor de schoolloopbaan, maar ook voor het sociaal-emotioneel functioneren, het zelfvertrouwen en het latere maatschappelijk

functioneren van leerlingen. Lezen is een basisvaardigheid, waarop andere vaardigheden en kennis zijn afgesteld. Door kinderen beter te leren lezen en het lezen aantrekkelijker te maken is de rol van de leerkracht van groot belang. Om het doel “het leesplezier van leerlingen” te bevorderen, zal met regelmaat leesactiviteiten ingepland moeten worden. Lezen op verschillende manieren zorgt voor uitbreiding van de leestijd, geeft leerlingen veel te oefenen en leidt tot leesmotivatie en leesplezier. Ook de juiste leerkrachtvaardigheden zijn van groot belang voor effectief leesonderwijs; aangaan en onderhouden van een persoonlijke band met de leerlingen, het vermogen om de leerling in staat te stellen tot autonoom leren en het geven van feedback en creëren van ruimte voor zelfevaluatie.

Mijn motivatie om dit onderzoek te starten was groot. Ten eerste wilde ik graag de school helpen om tot een conclusie te komen betreffende de onderzoeksvraag, zodat ze van de eventuele leesinterventies effectief gebruik kunnen maken. Ten tweede wilde ik graag de kinderen laten ervaren hoe leuk lezen kan zijn en dat er meer is dan alleen dat ‘saaie’ boek. Wat ik ook belangrijk vind is dat wanneer je als leerkracht erin slaagt een kind, dat vastgelopen is in zijn of haar ontwikkeling, weer vertrouwen te geven in zijn eigen kunnen, je de basis legt voor succeservaringen. Dit onderzoek helpt dus niet alleen de leerlingen van de experimentele groep, maar ook andere leerlingen in soortgelijke situaties.

Tot slot wil ik iedereen bedanken die, ieder op zijn eigen manier, een bijdrage heeft geleverd aan het tot stand komen van dit meesterstuk. Al deze mensen hebben me gestimuleerd en gemotiveerd om mijn meesterstuk tot een goed einde te brengen. Ik hoop dat mijn meesterstuk een inspiratie mag zijn voor mijn collega’s in het onderwijs.

Hoofdstuk 1 Aanleiding en probleemstelling

1.1 Doel van mijn onderzoek

Middels gesprekken met directie, intern begeleider en leerkracht en vragenlijsten (Aarnoutse, C., Bisschop, P. & Feenstra, H., 1985) voor de leerlingen van groep 7 valt het de leerkrachten op dat er een afname is van de leesbeleving en het leesplezier bij de leerlingen. De groepers zeven van nu 2012 geven aan dat ze in groep zes het lezen ‘saai’ hebben gevonden. De school is daar op dat moment niet op ingegaan en de leerlingen hebben niet specifiek kunnen benoemen waarom het lezen ‘saai’ is. In januari 2012 wordt opnieuw de Leesattitudeschaal afgenomen in groep 7. Daarnaast vullen de leerlingen een door de onderzoekster zelsamengestelde vragenlijst in waarin ze hun mening mogen geven betreffende het leesonderwijs en daarbij kunnen zij eveneens hun wensen aangeven.

De school geeft een hoge prioriteit aan het taal-/leesonderwijs. Desondanks geven de Cito-scores, van het leesonderwijs aan het einde van groep 8 aan, dat de kwaliteit van het taal-/leesonderwijs niet optimaal is. Kees Vernooy (2005) vertelt in zijn artikel “Elk kind een lezer! Elke kind een lezer?” dat de wetenschap zegt dat zwakke lezers beter kunnen leren lezen. 95% van de kinderen kan goed technisch leren lezen; technisch lezen is vrij intelligentloos. Leerlingen kunnen goed technisch leren lezen, maar de leerkrachtvaardigheden maken voor een groot deel het verschil. Het leesverbeterteam van de onderzoeksschool wil daarom de leerkrachtvaardigheden op het gebied van leesonderwijs vergroten. Het team bestaat uit: leerkracht kleuterbouw, leerkracht groep 3/4, leerkracht groep 5/6, leerkracht groep 7/8, zorgcoördinator en leescoördinator en de locatieleider/adjunct-directeur.

Lezen heb je overal bij nodig. Naast geen plezier (meer) beleven in het lezen is vaak een bijkomend probleem dat de zwakke lezers ook moeite hebben met vakken als begrijpend lezen en wereldoriëntatie, omdat een goede technisch leesvaardigheid hiervoor een voorwaarde is.

Het uiteindelijke doel van mijn meesterstuk is dat een zo groot mogelijke groep leerlingen uit groep 7 aan het einde van het schooljaar 2012 plezier beleeft aan het lezen en daardoor een hoger technisch leesniveau behaalt. Januari 2012 wordt als nulmeting gebruikt, kijkend naar het individuele niveau van elke leerling afzonderlijk. Om de nulmeting te bepalen worden de volgende toetsen afgenomen: Cito Leestempo, AVI-toets en Drie Minuten Toets.

Als eindresultaat van dit onderzoek wil ik een plan van aanpak opstellen, waarbij expliciet aandacht wordt besteed aan de leesbevordering in groep 7, waardoor het leesonderwijs ook op langere termijn een effectieve invulling krijgt.

1.2 De praktijk

1.2.1 Huidige situatie op de onderzoeksschool

Het technisch leesonderwijs op de onderzoeksschool wordt, in groep 7, gedifferentieerd gegeven. De school maakt gebruik van 1-zorgroute (Clijsen, A., 2007). Middels 1-zorgroute wordt er handelingsgericht gewerkt en is er een groepsplan opgesteld voor het technisch lezen (zie bijlage 1).

De onderzoeksschool kiest ervoor om alle leerlingen in groep 7 mee te laten doen met “flitsend lezen” zodat zij het tempo van lezen blijven oefenen.

Flitsend lezen is voor kinderen die te weinig gerichte oefening hebben gehad en daardoor blijven hangen in het moeizaam ontsleutelen van woordstructuren of deelstructuren (verdere uitleg staat omschreven in bijlage 2).

In de les technisch lezen past de leerkracht een convergente differentiatie toe. De zwakke lezers (Cito C, D en E score) krijgen een half uur per week extra instructie in een klein groepje. De andere leerlingen lezen in hun leesboek. Samen met de leerkracht wordt er, na de instructie technisch lezen, geoefend aan het technisch lezen met behulp van de methode Speciale Leesbegeleiding (Koning, L., 2004). Op de onderzoeksschool wordt aan boekpromotie gedaan. In de “arena”¹ staan kasten waarop boeken worden gezet van het thema dat op dat moment aan de orde is. In de klassen zelf wordt niet specifiek aan boekpromotie gedaan.

¹ De arena is een gemeenschappelijke ruimte binnen de school.

Voor begrijpend lezen wordt gebruik gemaakt van “Nieuwsbegrip”. Dit is een interactieve methode om aan de kerndoelen van begrijpend lezen te werken. De bijbehorende teksten over actuele onderwerpen worden aangeboden in diverse moeilijkheidsgraden. Bij de teksten horen verwerkingsopdrachten die aansluiten bij begrijpend leesstrategieën (zie bijlage 2).

In de bovenbouwgroepen houden de leerlingen eens per jaar een boekbespreking. Aan de hand van een boekbespreking laten ze zien en horen of ze begrepen hebben waar het boek over gaat. Een boekbespreking wordt beoordeeld op een aantal punten, te weten: voorbereiding, klas in kijken, met intonatie vertellen, gebruik maken van materialen en vragen opstellen die over het boek gaan voor je klasgenoten..

Controle op de vorderingen van de leerlingen in groep 7 gebeurt door middel van toetsing. De onderzoeksschool werkt met het Leerlingvolgsysteem van Cito. De toets Cito Leestempo wordt aan het begin van het schooljaar afgenomen. Voor de zwakke lezers (Cito C, D en E score) wordt dit aangevuld met de afname van de Drie Minuten Toets en AVI kaarten.

Uit gesprekken met de intern begeleider en de leescoördinator op de onderzoeksschool, is gebleken dat het technisch leesonderwijs op de onderzoeksschool school niet de gewenste resultaten oplevert. Zij willen, in samenwerking met alle leerkrachten, graag het leesniveau van de leerlingen met een Cito Leestempo C, D en E score, verbeteren en zo de effectiviteit van het leesonderwijs verhogen.

1.2.2 De gewenste situatie

Dit onderzoek richt zich met name op het technisch leesonderwijs in de groep 7. “Indien leerkrachten de mogelijkheden van elk kind willen benutten, zullen ze aandacht voor de verschillen tussen kinderen moeten hebben” (Vernooy, K., 2005). Doordat leerkrachten een gericht aanbod van motiverend leesonderwijs geven, hier differentiatie in toepassen en een specifieke en duidelijke begeleiding bieden voor uitvallers op het gebied van technisch lezen, wordt verwacht een duidelijke verbetering te bereiken betreffende het leesniveau van de leerlingen in groep 7.

1.3 Doel in het onderzoek

Ik ben tevreden als ik aan het einde van mijn onderzoek kan constateren dat de leesontwikkeling van de leerlingen die ik heb begeleid vooruitgang laten zien. Tevens hoop ik dat de leerlingen gemotiveerd zijn en plezier beleven aan het lezen

1.3.1 De onderzoeksvragen

Het technisch leesonderwijs is een belangrijk vakgebied binnen de school. Goed kunnen lezen is een must voor de gehele schoolloopbaan voor kinderen en noodzakelijk om later te kunnen functioneren in onze geletterde maatschappij.

De belangrijkste vraag waarop ik antwoord hoop te krijgen met dit onderzoek is:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

Er wordt gewerkt met een experimentele groep 7 (vier leerlingen) en een controle groep 7 (4 leerlingen).

Voordat ik op mijn onderzoeksvraag antwoord kan geven, verdiep ik mij verder. Dit doe ik aan de hand van de volgende deelvragen:

Beantwoording vanuit de

- Wat zegt de literatuur over de wijze waarop een leerkracht positief kan bijdragen aan de leesontwikkeling bij zwakke lezers?
- Wat zijn de uitgangspunten van effectief leesonderwijs?
- Welke leerkrachtvaardigheden worden in de literatuur als voorwaarde genoemd om te komen tot effectief leesonderwijs?
- Wat zegt de literatuur over de invloed van ouders met betrekking tot de leesontwikkeling van hun kind?
- Wat zegt de literatuur over een uitnodigende leesomgeving?

Beantwoording vanuit de praktijk

- Is de leesattitude van de leerlingen uit groep 7 bij de eindmeting positief veranderd ten opzichte van de leesattitude bij de beginmeting?
- Hoeveel leerlingen uit de experimentele groep scoren een C, D of E niveau op de Cito Leestempotoets bij de nul- en eindmeting?
- Wat vinden de leerlingen van het leesonderwijs zoals dat op school wordt gegeven?
- Hoe wordt het technisch leesonderwijs in de groep vormgegeven?

1.4 Belang van het onderzoek en mijn rol daarin

Sinds zeven jaar is de onderzoekster als invalleerkracht op de onderzoeksschool. Technisch lezen een voorwaarde om je te kunnen redden in de maatschappij. Vandaar dat ik mijn belang hecht om de leerlingen hierbij te helpen; goed leren lezen, maar ook plezier beleven in het lezen, zodat leerlingen veel leeskilometers maken en een leesontwikkeling laten zien.

Door dit onderzoek zal blijken of de leerlingen uit groep 7, behorende tot de experimentele groep, een hoger technisch leesniveau behalen door meer plezier te beleven aan het lezen.

1.5 Wat is er al bekend uit eerder onderzoek?

Leesplezier ligt volgens Mol aan de basis van leesvaardigheid. Omdat goede lezers meer plezier beleven aan het lezen van boeken, zullen ze er vaker voor kiezen om in hun vrije tijd te lezen. Daardoor worden hun woordenschat, leessnelheid, spellingvaardigheid en tekstbegrip groter dan die van leeftijdsgenoten die buiten schooltijd geen boeken lezen. Het PISA² onderzoek bevestigt dit: 17% van de leesvaardigheid van Nederlandse 15-jarigen kan verklaard worden vanuit het leesplezier. Maar de onderzoekers vonden ook dat leerlingen relatief weinig plezier hebben in het lezen. Bijna de helft geeft dit aan, tegenover 37% internationaal.

² Programme for International Student Assessment

Uit eerder onderzoek (Mol, S., 2010) is gebleken dat (voor)lezen een positieve spiraal in gang zet met betrekking tot het leren. Basisschoolleerlingen, middelbare scholieren en studenten die in hun vrije tijd lezen, lezen steeds beter in vergelijking tot hun minder vaak lezende leeftijdgenoten. Een meta-analyse van het tot nu toe verrichte onderzoek van de vroege kindertijd tot de jongvolwassenheid wijst uit dat lezers niet alleen hoger scoren op taal- en leesvaardigheid, maar ook op schoolsucces en intelligentie. Verder laat de meta-analyse zien dat bij zwakkere lezers het lezen van boeken essentieel is voor de ontwikkeling van hun basisvaardigheden.

Hoofdstuk 2 Theoretische onderbouwing

Lyon (2001) zegt: *“Goed leren lezen is een mensenrecht!”* (Vernooy, K., 2007)

Smits en Braams (2006) schrijven: “Het is al tientallen jaren bekend dat veel leerlingen na het basisonderwijs onvoldoende lees- en schrijfvaardigheden beschikken om in onze maatschappij goed te kunnen functioneren.” Hiermee geven zij het belang aan van effectief leesonderwijs in de basisschool.

Dit hoofdstuk geeft aan wat vanuit de literatuur bekend is over effectief leesonderwijs in de fase van het voortgezet technisch lezen.

2.1 Wat zijn de doelen en uitgangspunten van effectief leesonderwijs?

“Zonder een goede lees- en schrijfvaardigheid zijn leerlingen niet in staat hun potentiële onderwijsmogelijkheden te benutten en worden hun maatschappelijke mogelijkheden ook begrensd.” (Vernooy, K., 2007)

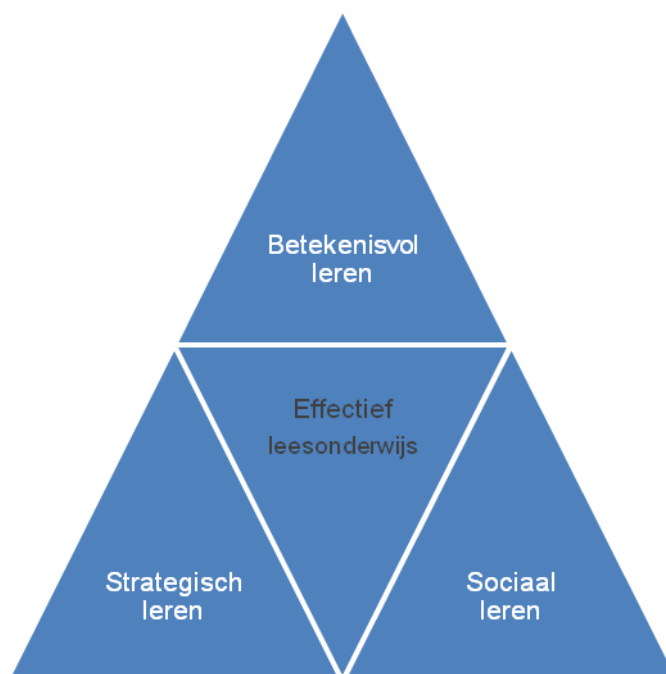
Vernooy (2007) geeft aan dat een goede leesvaardigheid van belang is voor de schoolloopbaan, maar ook voor het sociaal-emotioneel functioneren, het zelfvertrouwen en het latere maatschappelijk functioneren van leerlingen. Lezen is een basisvaardigheid, waarop andere vaardigheden en kennis zijn afgesteld.

Vernooy stelt dat effectief leesonderwijs twee doelen heeft. Het eerste doel is om ervoor te zorgen dat leerlingen zich een leesvaardigheid eigen maken die een positieve bijdrage kan leveren aan hun leerresultaten bij andere vak- en vormingsgebieden.

Het tweede doel is dat alle leerlingen aan het einde van de basisschool minimaal een tekst van het moeilijkheidsniveau AVI-plus technisch kunnen lezen en kunnen begrijpen.

Wentink en Verhoeven (2001) noemen drie uitgangspunten als basis voor effectief leesonderwijs (zie figuur 1).

- **Sociaal leren** houdt in dat kinderen van en met elkaar leren, dat er sprake is van veel sociale interactie en waarbij de leraar en de leerlingen verschillende en wisselende rollen op zich kunnen nemen.
- **Betekenisvol leren** duidt op de mate waarin het taalonderwijs de kinderen “raakt” en het functioneel is, waardoor de kinderen er gemotiveerd mee aan de slag willen gaan.
- **Strategisch leren** legt het accent op het leren van methodieken en strategieën, waarbij het zelf verwoorden van het geleerde, het visualiseren daarvan en het reflecteren daarop belangrijke kenmerken zijn.

Figuur 1: Drie uitgangspunten als basis voor effectief leesonderwijs

Kijkend naar wat eerder is beschreven over effectief leesonderwijs (Vernooy, K., 2007), wordt op de volgende manier het leesonderwijs in de experimentele groep verbeterd:

1. Het verbeteren van het leesplezier van alle leerlingen door te zorgen voor een aantrekkelijke leesomgeving. Het leesplezier van leerlingen is belangrijk, omdat dit ervoor kan zorgen om het leesniveau te verhogen.
 - a) Het vergroten van het leesplezier van alle leerlingen.
Om het leesplezier van de leerlingen in de experimentele groep 7 te vergroten is een aantrekkelijke leesomgeving en boekpromotie erg belangrijk. De

aantrekkelijke leesomgeving ontstaat door onder andere te zorgen voor een gevarieerd aanbod van literatuur. Een deel van de boeken is voorzien van ondersteunende luisterversies. In de klas is een leeshoek ingericht met door de leerkracht en leerlingen geselecteerde boeken.

b) Wekelijks aandacht besteden aan boekpromotie activiteiten.

Elke week leest de leerkracht een stuk voor uit een boek en stopt op een spannend moment. Zo wordt de interesse van de leerlingen gewekt om het boek zelf te willen lezen. Twee keer per week wordt gekozen voor activiteiten voor de leerlingen waardoor ze enthousiast raken om te gaan lezen. Om aan te kunnen sluiten bij de beleving van de leerlingen worden ze bij het stellingenonderzoek gevraagd naar tips.

c) Het verbeteren van het leesniveau van de leerlingen met een Cito C, D en E-score, door:

- Het invoeren van extra instructie- en oefenmomenten volgens de principes van effectief leesonderwijs en de daarbij behorende leerkrachtvaardigheden (Smits en Braams, 2006). De behorende leerkrachtvaardigheden zijn: het aangaan en onderhouden van een persoonlijke band met de leerling, het vermogen om de leerling in staat te stellen tot autonoom leren en geven van feedback en het creëren van ruimte voor zelfevaluatie (zie bijlage 4).
- Begeleiding van deze leerlingen vorm te geven aan de hand van de aandachtspunten, omschreven in dit hoofdstuk: uitgangspunten effectief leesonderwijs (paragraaf 2.1), de leerkrachtvaardigheden (paragraaf 2.2.1), de taak van de leerkracht (paragraaf 2.2.2), de relatie school-ouders (paragraaf 2.2.3), de leesomgeving (paragraaf 2.2.4), de materiële- en immateriële leesomgeving (paragraaf 2.2.5).

2.2 Factoren die bijdragen aan de leesontwikkeling en leesplezier van leerlingen

2.2.1 Welke leerkrachtvaardigheden zijn een voorwaarde om te komen tot effectief leesonderwijs?

Routman (2003) zegt: *“Worldwide, the strongest predictor of reading achievement is the quality of student-teacher relations”* (Smits en Braams, 2006).

In zijn boek *“What really matters for struggling readers”* schrijft Richard Allington (2001): *“Recent onderzoek laat de geweldige invloed van kwalitatief hoogstaande groepsinstructie zien. Risicoleerlingen deden het bij goede leerkrachten net zo goed als gemiddelde leerlingen bij zwakke leerkrachten. Niets was effectvoller voor risicoleerlingen dan de kwaliteit van de leerkracht; de kwaliteit van de leerkracht voorspelt de resultaten van de kinderen.”*

Uit onderzoek van Allington en Johnston (Smits en Braams, 2006) is gebleken dat de kwaliteit van de leerkracht meer bepalend is voor de vooruitgang van leerlingen dan de kwaliteit van de leermiddelen. Smits en Braams (2006) noemen een aantal leerkrachtvaardigheden die van belang zijn:

De eerste vaardigheid die wordt genoemd is het aangaan en onderhouden van een persoonlijke band met de leerling. Als tweede vaardigheid noemen Smits en Braams het vermogen om de leerling in staat te stellen tot autonoom leren. De derde vaardigheid omschrijven ze als het geven van feedback en het creëren van ruimte voor zelfevaluatie (In bijlage 4 worden de vaardigheden uitgebreid omschreven).

Ook Louws (2001) vermeldt nadrukkelijk dat een stimulerende leerkracht van het allerhoogste belang is. De leerkracht laat boeken zien en vertelt er iets over, verbindt allerlei onderwerpen die in de week voorkomen met boeken. En vooral: leest voor, tot en met groep acht, ten minste twee keer per week, op vaste tijden, uit een boek dat net iets boven het gemiddelde niveau van de groep ligt.

2.2.2 Op welke wijze kan een leerkracht positief bijdragen aan de leesontwikkeling bij zwakke lezers?

De taak van de leerkracht

De rol van de leerkracht speelt een belangrijke rol bij de leesbeleving en leesomgeving. Smits & Braams (2006) beschrijven welke interventies zorgen voor een positieve ontwikkeling in het kader van de leesmotivatie. Enkele voorbeelden hiervan:

- Een gedeelte voorlezen zodat leerlingen geprikkeld worden om het boek zelf te gaan lezen.
- Voorlezen kan voor alle kinderen een manier zijn om tot overgave en betrokkenheid bij de tekst te komen, en het leesplezier te ontdekken.
- Selecteren van geschikte boeken die aansluiten qua niveau en beleving bij leerlingen.
- Het aantrekkelijk uitstellen van boeken.
- Materialen en voorwerpen neerleggen of ophangen die direct met het boek of thema te maken hebben.
- Het bieden van extra instructie- en oefenmomenten is essentieel.

(In bijlage 5 staan meerdere voorbeelden benoemd betreffende de taak van de leerkracht)

Om het doel “het leesplezier van leerlingen” te bevorderen (Smits en Braams, 2005), worden met regelmaat leesactiviteiten ingepland. Smits en Braams (2006) beschrijven een reeks van klassikale leesactiviteiten, welke hieronder in het schema zijn verwerkt. In aanvulling op de methode van technisch lezen worden, naast de leeslessen, enkele klassikale leesactiviteiten ingeroosterd (zie bijlage 14).

Veel voorlezen	Veel voorlezen vergroot interesse in boeken, waardoor kinderen zelf een boek willen lezen. <i>Dagelijks terugkerende activiteit, vast voorleespatroon, 15 minuten.</i>
Meelezen van korte teksten	Zelfde korte tekst twee of drie keer lezen. Leerkracht lees voor leerlingen lezen mee. <i>Twee of drie keer per week, 5 minuten.</i>
Radio-lezen	Eenmaal per week leest een groepje van 4-5 leerlingen voor, de rest van de groep luistert. De lezers lezen een deel van de tekst die ze vantevoren hebben geoefend.
Voorlezen aan kleuters	Een leerling leest voor aan een (of klein groepje) kleuter(s).

Stimulerende leesomgeving	Uitnodigende en uitdagende omgeving met een gevarieerd boekenaanbod. Naast leesboeken en prentenboeken ook informatieve boeken, teksten, advertenties, folders, tijdschriften, kranten, brieven, kaarten en eigen gemaakte boeken van de kinderen. Het bevordert dat kinderen zelf gaan lezen en ervaringen opdoen.
Introduceren nieuwe boeken	Regelmatig nieuwe boeken introduceren stimuleert kinderen om meer en juist andere boeken te gaan lezen dan ze gewend zijn. Hoe leuker en interessanter de introductie is, des te meer deze de kinderen aan het lezen zal zetten. <i>Eenmaal in de drie à vier weken.</i>
Presenteren van nieuwe boeken	Kinderen presenteren aan elkaar een gelezen boek. Dit motiveert anderen om het boek ook te gaan lezen. <i>Eén keer in de vijf a zes weken.</i>
Vrij lezen	Kinderen krijgen de kans om lekker te leren lezen in een zelfgekozen boek. Vrij lezen dient een vaste schoolactiviteit te zijn die op het rooster staat ingepland. Het is geen zoethoudertje voor kinderen die hun werk af hebben. <i>Dagelijks 30 minuten.</i>

2.2.3 Welke invloed hebben ouders met betrekking tot de leesontwikkeling van hun kind?

Kees Vernooij (2005) stelt dat ouders een grote invloed hebben op de leesontwikkeling van kinderen: "Onderzoek van Corner en Haynes (1992) laat zien dat de betrokkenheid van ouders betere leerresultaten, beter gedrag en meer zelfvertrouwen van risicoleerlingen tot gevolg heeft." Een goede band tussen ouder en kind heeft een positief effect op de leesattitude van het kind en op de wil om te lezen. Daarnaast is het van belang dat de ouders de leesdoelen van de school, en

de werkwijze om die doelen te realiseren, ondersteunen. Hierbij is het belangrijk dat de leerkrachten de ouders informeren over de leesdoelen en de werkwijze hierbij.

2.2.4 Wat maakt een leesomgeving uitnodigend?

“Als er maar boeken zijn, dan gaan kinderen wel lezen. Was dat maar waar! Een klas of zelfs een school met veel boeken garandeert nog niet dat kinderen ze gaan lezen. Het is de leesomgeving die bepaalt of kinderen inderdaad die boeken pakken.”

(Louws, 2001)

Een goed werkende manier om kinderen aan het lezen te krijgen is voorlezen. Maar er is meer voor nodig om kinderen te motiveren dat ze zelf een boek pakken en dan ook daadwerkelijk gaan lezen. Kinderen moeten verleid worden om te gaan lezen. Een belangrijke factor om dat te bereiken is de leesomgeving. Als kinderen thuis lezen doen ze dat meestal in een omgeving die ze aantrekkelijk vinden. Wil je bereiken dat kinderen op school, net als thuis, op een manier zoals ze fijn vinden kunnen lezen, dan zul je als leerkracht samen met de kinderen moeten kijken hoe dat zou kunnen.

Louws (2000) spreekt over een uitnodigende leesomgeving als er in een klas of gemeenschapsruimte door een leerkracht bewust is gestreefd naar:

- Het afschermen, suggereren van een bepaalde ruimte, het scheppen van een intieme sfeer. Op de onderzoeksschool is dit in de arena en de klas. Leerlingen kunnen gaan liggen op banken of zitten in een zitzak.
- Het reserveren van bepaalde tijden binnen het rooster voor technisch lezen.
- Het uitnodigend opstellen van materialen. In de experimentele klas van de onderzoeksschool is een hoek ingericht met daarin een expo-blok met boeken erop. Tevens zitten er lades in waarin strips, informatieboeken, luisterboeken en tijdschriften liggen. Alle materialen zijn gesorteerd door middel van labels. Dit maakt het geheel overzichtelijk voor de leerlingen.
- Het organiseren van en gelegenheid bieden aan kinderen om te reageren en te discussiëren over wat er gelezen is. De leerlingen van de experimentele groep mogen aangeven wat goed ging en wat volgende keer beter kan. Tevens mogen ze tips geven over een leesboek en hierbij aangeven waarom ze het een goed boek vinden.

2.2.5 De materiële en immateriële leesomgeving

Om een uitnodigende leesomgeving te creëren kan er een onderscheid gemaakt worden tussen de materiële en immateriële leesomgeving.

Onder de materiële leesomgeving wordt verstaan:

- De boeken zelf.
- De materialen om die boeken zo te presenteren dat ze uitnodigen tot lezen.
- Meubilair, materialen waarmee je een ruimte aankleedt en afbakt waardoor kinderen relaxed en ongestoord kunnen lezen.
- Folders en andere informatie van uitgeverijen en bibliotheken.

Onder de immateriële leesomgeving wordt verstaan:

- De organisatie van activiteiten die het lezen van kinderen stimuleren.
- Verwerkingsactiviteiten waardoor kinderen kunnen reageren op wat ze gelezen hebben.

Chambers (1991) concludeert: *“Een goede presentatie prikkelt de nieuwsgierigheid, is decoratief en beïnvloedt de manier waarop mensen naar boeken kijken. Daarom zijn presentaties wezenlijk voor een effectieve leesomgeving.”*

2.3 Bijdrage aan handelingsverlegenheid en inclusie

Goed technisch leesonderwijs is ook technisch leesonderwijs dat is afgestemd op de behoeften van de leerlingen. Leerkrachten zullen een rijke leesomgeving moeten creëren en dus moeten zorgen voor uitnodigend materiaal. Voor het ene kind ziet dit er anders uit dan voor het andere, omdat de interesses kunnen verschillen. Ook moet er rekening gehouden worden met inzet van materialen. Denk hierbij aan luisterboeken voor leerlingen met dyslexie (of leerlingen die lezen minder leuk vinden), boeken met een groter lettertype of zelfs braille voor slechtziende leerlingen.

Hoofdstuk 3 Onderzoeksmethodologie

In dit hoofdstuk wordt de opzet van het onderzoek nader toegelicht.

3.1 Probleemstelling

Het onderzoek moet leiden tot een antwoord op de centrale onderzoeksvraag:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

De centrale onderzoeksvraag is opgedeeld in deelvragen³ :

Beantwoording vanuit de

1. Wat zegt de literatuur over de wijze waarop een leerkracht positief kan bijdragen aan de leesontwikkeling bij zwakke lezers?
2. Wat zijn de uitgangspunten van effectief leesonderwijs?
3. Welke leerkrachtvaardigheden worden in de literatuur als voorwaarde genoemd om te komen tot effectief leesonderwijs?
4. Wat zegt de literatuur over de invloed van ouders met betrekking tot de leesontwikkeling van hun kind?
5. Wat zegt de literatuur over een uitnodigende leesomgeving?

Beantwoording vanuit de praktijk

6. Is de leesattitude van de leerlingen uit groep 7 bij de eindmeting positief veranderd ten opzichte van de leesattitude bij de beginmeting?
7. Hoeveel leerlingen uit de experimentele groep scoren een C, D of E niveau op de Cito Leestempotoets bij de nul- en eindmeting?
8. Wat vinden de leerlingen van het leesonderwijs zoals dat op school wordt gegeven?
9. Hoe wordt het technisch leesonderwijs in de groep vormgegeven?

³ Antwoord op de eerste vijf deelvragen is terug te vinden in hoofdstuk 2

3.2 Onderzoeksvorm

Dit praktijkonderzoek is een ontwerpgericht onderzoek (Harinck, F., 2009), omdat er naast de verandering in de wijze van het technisch leesonderwijs, onderzocht wordt welk effect deze verandering heeft. Met als doel dat een zo groot mogelijke groep zwakke lezers uit groep 7 aan het einde van het schooljaar plezier beleeft aan het lezen en daardoor een hoger technisch leesniveau behaalt.

Het praktijkonderzoek is zowel kwalitatief (vragenlijsten) als kwantitatief (toetsresultaten en observaties) van aard.

Het praktijkonderzoek heeft een totale looptijd van drie maanden en vindt plaats in een groep 7 binnen de onderzoeksschool. De door de leerlingen ingevulde vragenlijsten, toetsen en interventies worden begeleid en uitgevoerd door de onderzoeker.

3.3 De onderzoeksgroep

Er wordt gewerkt met een experimentele groep 7 (vier leerlingen) en een controle groep 7 (4 leerlingen). Bij beide groepen wordt vooraf het niveau van het technisch lezen gemeten, zowel kwantitatief als kwalitatief. Dit gebeurt zowel aan de hand van toetsen als met behulp van observaties. Daarnaast wordt ook, aan de hand van een vragenlijst, de leesattitude gemeten. Na afloop van het experiment worden de resultaten opnieuw gemeten om te zien wat het effect is van de leesinterventies (zie bijlage 6).

3.4 Dataverzameling, onderzoeksinstrumenten en dataverwerking

Het praktijkonderzoek vindt plaats volgens het onderstaande stappenplan (Kallenberg, 2011):

1. Onderzoeksvraag formuleren
2. Verkenning beginsituatie door vragenlijst voor de onderzoeksgroep
3. Nul-meting uitvoeren
4. Leesplan interventies opstellen
5. Interventies in de groep uitvoeren
6. Eindmeting uitvoeren
7. Onderzoeksrapport opstellen

3.4.1 De beginsituatie

De afname van de toets Cito Leestempo is een eerste filter om de leerlingen met leesproblemen te signaleren. De toets wordt in januari 2012 klassikaal afgenomen en geeft een overzicht van het leesniveau van alle leerlingen uit de experimentele groep en de controlegroep. Leerlingen met een C, D en E score worden doorgetoetst door afname van de AVI-kaarten en de Drie Minuten Toets.

In de experimentele groep 7 worden leesinterventies ingezet. De leesinterventies worden in de controlegroep 7 niet ingezet, omdat zo gecontroleerd kan worden of de leesinterventies de leesbeleving, het leesplezier en het leesniveau kunnen bevorderen.

3.4.2 De nul- en eindmeting van de experimentele groep en controlegroep

De data van de experimentele groep en controle groep worden op twee momenten verzameld, te weten tijdens de nulmeting in januari 2012 en tijdens de eindmeting in april 2012.

Leesbeleving:

Om de leesbeleving van de leerlingen in de experimentele groep in beeld te brengen, wordt gebruik gemaakt van een tweetal onderzoeksinstrumenten:

- De Leesattitudeschaal van Aarnoutse.
- Een zelf samengestelde vragenlijst rondom het stillezen.

Door het invullen van de Leesattitudeschaal van Aarnoutse ontstaat een beeld van de leesmotivatie van de vier leerlingen uit de experimentele groep. Deze gegevens worden aangevuld met de gegevens uit de, door de onderzoekster, zelf samengestelde vragenlijst, welke de interesses en wensen rondom het stillezen op de onderzoeksschool meet. Op grond van deze informatie kan de leerkracht het leesonderwijs aanbieden, afgestemd op de wensen en behoeften van de leerlingen.

De vragenlijsten, die voor en na de interventies door de vier leerlingen worden ingevuld, worden eveneens als nul- en eindmeting in een diagram verwerkt. Er is bij deze vragenlijst gekozen voor schaalvragen, omdat dit een betrouwbaar beeld van de antwoorden van de leerlingen geeft. De antwoorden van voor de interventieperiode zijn door het gebruik van schaalvragen makkelijk te vergelijken

met de antwoorden van na de interventieperiode. De vragenlijsten zijn als bijlage 7 en 8 toegevoegd.

Technisch leesniveau:

Om het technisch leesniveau bij de leerlingen uit de experimentele groep en de controlegroep vast te kunnen stellen, worden de volgende onderzoeksinstrumenten gebruikt:

- De toets Cito Leestempo
- AVI-kaarten
- De Drie Minuten Toets.

De ruwe scores worden per leerling omgezet in een Cito technisch leesniveau. De resultaten hiervan worden weergegeven in een staafdiagram.

Observaties:

Zowel voor aanvang als aan het eind van de interventieperiode worden de leerlingen van de experimentele groep twee maal geobserveerd tijdens het technisch lezen. Dit gebeurt middels een 'open observatie' (Harink, F., 2009) met de volgende aandachtspunten:

- Hoe verloopt de activiteit stillezen op dit moment?
- Op welke manier worden de zwakke lezers extra ondersteund?
- Wat wordt er al gedaan aan boekpromotie?
- Zijn er leesboeken voor de leerlingen in de klas aanwezig?
- Hoe is de toegankelijkheid van boeken geregeld?
- Hoe is de leesomgeving vormgegeven?

De onderzoeker observeert van een afstand (Baarda, De Goede & Teunissen, 2009). De leerlingen worden op de hoogte gebracht van de observatie. De gegevens van de observatie worden verwerkt volgens een geordend schoenendoosmodel (Harinck, F., 2009). Hiervoor is gekozen, omdat beschrijvende observaties minder overzichtelijk zijn.

3.5 Tijdpad leesinterventies

Kijkend naar wat in hoofdstuk 2 is beschreven over effectief leesonderwijs, wordt op de volgende manier het leesonderwijs, en daardoor het leesplezier, in de experimentele groep verbeterd:

- ♦ een aantrekkelijke leesomgeving.
- ♦ boekpromotie-activiteiten
- ♦ verschillende soorten boeken, strips, tijdschriften, luisterboeken.
- ♦ het uitnodigen van een schrijfster.
- ♦ een uitje naar de plaatselijke bibliotheek.
- ♦ meer vrij lezen inroosteren.
- ♦ dagelijks voorlezen.
- ♦ leerlingen geven elkaar boekentips.

Om het leesniveau van de zwakke lezers te verbeteren, is een groepshandelingsplan opgesteld, betreffende het waarderend en technisch lezen (zie bijlage 1).

Naast het waarderend lezen uit het eigen leesboek en het “flitslezen” is bij de uitvoering van het groepshandelingsplan (bijlage 1) gekozen voor de teksten van “Nieuwsbegrip”. Reden hiervoor is dat vanuit de literatuurstudie is gebleken dat het belangrijk is dat teksten actueel zijn en aansluiten bij de belevingswereld van kinderen (zie hoofdstuk 2). De teksten van “Nieuwsbegrip” voldoen aan deze criteria. Tijdens de eerste les “Nieuwsbegrip” wordt de tekst besproken met behulp van het stappenplan lezen van “Nieuwsbegrip” (bijlage 1). De tekst en het stappenplan komen steeds terug in de lessen begrijpend lezen in de groep. Om de kans op succes verder te vergroten wordt gebruik gemaakt van strategisch, autonoom en sociaal leren. Bij het voortgezet technisch maken leerlingen steeds meer gebruik van de herkenning van woordstructuren, de context van de zin en het verhaal. Wanneer de leerling door gerichte oefening de woordstructuren sneller herkent komt dit het leestempo ten goede (strategisch leren). “Zelf doen” en “ervaren dat je zelf iets kunt”, draagt bij aan de ontwikkeling van autonomie. Een vorm van sociaal leren in het onderwijs is het coöperatieve leren. Bij coöperatief leren werken leerlingen samen aan gezamenlijke doelen en leren ze met en van elkaar. Om de drie begrippen te realiseren betreft de onderzoekster de groep zwakke lezers bij het opstellen van het leerdoel en de weg daar naartoe. Dit gebeurt door middel van gesprekken die de onderzoekster met de leerlingen individueel houdt. De leerlingen

houden zelf hun vorderingen bij in een schema en hebben hierdoor inzicht in hun vorderingen waardoor de intrinsieke motivatie en het zelfvertrouwen verbetert. Aan het sociaal leren wordt gewerkt doordat de instructie wordt gegeven in een klein groepje, waarna de kinderen in steeds wisselende tweetallen aan de slag gaan met diverse samenwerkingsopdrachten. Elke les werkt de onderzoekster specifiek met één van de leerlingen. De onderzoekster zit samen met de leerling aan de instructietafel en werkt de les stap voor stap af, waarbij procesgerichte feedback wordt gegeven.

3.6 Betrouwbaarheid en validiteit

Zowel bij de nul- als de eindmeting van dit onderzoek worden dezelfde onderzoeksinstrumenten gebruikt.

De Leesattitudeschaal (Aarnoutse, C., 1985) is een vragenlijst die bestaat uit schaalvragen. Door het stellen van schaalvragen worden sociaal wenselijke antwoorden tot het minimum beperkt. Dit betreft ook de vragenlijst rondom het stillezen. Deze vragenlijst is voor de leerlingen uit de experimentele groep, door de onderzoekster, zorgvuldig opgesteld na het bestuderen van het boek: “Enquêteren en gestructureerd interviewen” (Baarda, de Goede & Kalmijn, 2000).

Voor de observaties van de leerlingen tijdens het technisch lezen worden zowel bij de nul-als eindmeting dezelfde items geobserveerd (zie paragraaf 3.4.2)

De afname-instructies bij de toetsen (Cito Leestempo, Drie Minuten Toets en AVI) zijn zo strikt dat herhaalde afnamen dezelfde resultaten opleveren. Doordat de toetsen antwoord geven op de vraag of er ontwikkeling in het leesniveau zichtbaar is, zijn de toetsen valide te noemen.

COTAN	Cito Leestempo	DMT	AVI
UTC	Goed	Goed	Voldoende
KTM	Goed	Goed	Goed
KHL	Goed	Goed	Voldoende
NRM	Goed	Goed	Onvoldoende
BTR	Goed	Goed	Voldoende
BVA	Goed	Goed	Voldoende
CVA	Goed	n.v.t.	n.v.t.

Omdat dit onderzoek een praktijkonderzoek is en daarmee per definitie context-, cultuur, en tijdgebonden, kan uit de conclusie niet automatisch worden aangenomen dat dit ook van toepassing is voor andere leerlingen in andere landen en andere tijden (Harinck, F., 2007).

3.7 Triangulatie en ethiek

In dit onderzoek worden de leesniveaus bekeken vanuit de drie eerder genoemde kwantitatieve toetsresultaten. Er is voor drie kwantitatieve toetsen gekozen om de triangulatie te vergroten (Harinck, F., 2007). De kwalitatieve gegevens vanuit de vragenlijsten worden ook meegenomen in de conclusie.

De experimentele groep is zorgvuldig samengesteld door de leerkracht en de onderzoeker. De betreffende leerlingen uit de experimentele groep hebben toestemming gegeven deel te nemen aan dit onderzoek, nadat de inhoud is uitgelegd. Ook is er uitleg gegeven en toestemming gevraagd aan de ouders of verzorger(s) van deze leerlingen. Alle gegevens zijn geanonimiseerd opgenomen in het onderzoek. Het onderzoek is tijdens de bijeenkomsten besproken met de critical friends en de begeleidende docent.

Triangulatie wordt gewaarborgd doordat bij het verzamelen van data meerdere onderzoeksinstrumenten gebruikt zijn of, in het geval van het instrument observaties, voor meerdere observaties te kiezen op verschillende tijdstippen.

Betrouwbaarheid van dit onderzoek is gewaarborgd door zowel bij de nul- als eindmeting de Leesattitudeschaal, Cito Leestempo, AVI en DMT af te nemen. De gegevens van de experimentele groep en controlegroep te vergelijken, is het effect van de leesinterventies zo objectief mogelijk aan te geven.

3.8 Werkwijze en materialen

Tijdens de interventieperiode wordt er twee dagen per week intensief aandacht besteed aan de leesactiviteiten. Sowieso begint de onderzoekster de week met een stuk voor te lezen uit een boek, zodat dit de kinderen kan stimuleren om dit nieuwe boek ook te gaan lezen. Daarnaast lopen de leesactiviteiten (voorlezen, aandacht schenken aan de leesomgeving, boekentips geven, voorlezen) als een rode draad door de interventieweken heen.

Periode	Actie:	Wie zijn daarbij betrokken
November		
November	Bestuderen literatuur	Onderzoeker
December		
December	Schrijven hoofdstuk 1 en 2	Onderzoeker
Januari	Start interventieperiode:	
Januari	Schrijven hoofdstuk 3 Eerste toetsmomenten (0-meting) Observaties Gesprekken met leerkracht en adjunct-directeur	Onderzoeker, leerkracht, adjunct-directeur, leerlingen
30 januari	Afname vragenlijsten leesmotivatie	Onderzoeker, leerlingen
Februari		
27 februari	Introductie interventies:	Onderzoeker, leerkracht en leerlingen
29 februari	Voorlezen eerste boek als introductie interventie Observatie leesmomenten Met leerlingen de leeshoek inrichten	Onderzoeker, leerlingen
Maart		
5 maart	Voorleesoma	Voorleesoma, leerlingen
7 maart	Bezoek aan de bibliotheek Observatie leesmomenten	Onderzoeker, leerlingen
12 t/m 20 maart	Interventies Uitnodigen van schrijver	Onderzoeker, leerkracht, leerlingen
April		
16 april	Observatie leesmomenten	Onderzoeker, leerlingen

18 april	Tweede toetsmoment (eindmeting) Afname vragenlijsten leesmotivatie	Onderzoeker, leerlingen
Mei	Verwerken onderzoeksgegevens	Onderzoeker

Hoofdstuk 4 Data-analyse en resultaten

In dit hoofdstuk worden de datagegevens van het onderzoek verwerkt in schema's en diagrammen. Deze gegevens geven, aan de hand van data-analyse, antwoord op een aantal deelvragen die horen bij de centrale onderzoeksvraag.

4.1 Onderzoeksvraag en deelvragen

De centrale onderzoeksvraag is:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

Deelvraag 6:

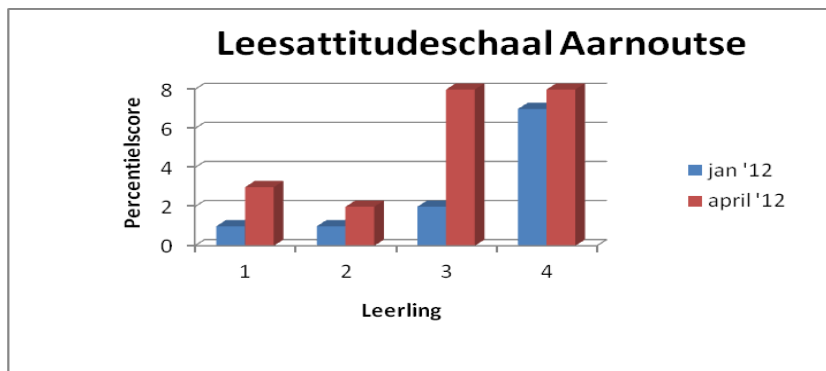
"Is de leesattitude van de leerlingen uit groep 7, van de experimentele groep, bij de eindmeting positief veranderd ten opzichte van de leesattitude bij de beginmeting?"

De deelvraag *"Is de leesattitude van de leerlingen uit groep 7 bij de eindmeting positief veranderd ten opzichte van de leesattitude bij de beginmeting?"* is, bij de nul- en eindmeting, beantwoord door middel van afname van de Leesattitudeschaal van Aarnoutse (bijlage 7). Deze gegevens zijn aangevuld met data, verkregen vanuit een viertal open observaties van de stilleesmomenten in de groep (bijlage 9 en 10). Deze gegevens zijn verwerkt aan de hand van het schoendoosmodel (Harinck, F., 2009).

De handleiding bij de Leesattitudeschaal geeft de volgende percentielscores aan:

- Percentielscore van 5 = gemiddeld
- Percentielscore < 5 = ondergemiddeld
- Percentielscore > 5 = boven gemiddeld

De kwantitatieve gegevens uit de Leesattitudeschaal zijn weergegeven in onderstaande grafiek.

Grafiek 1: Leesattitudeschaal

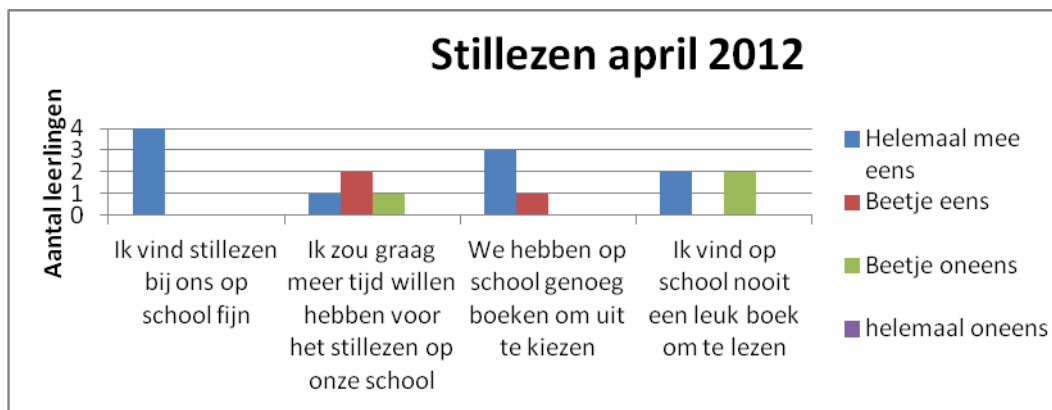
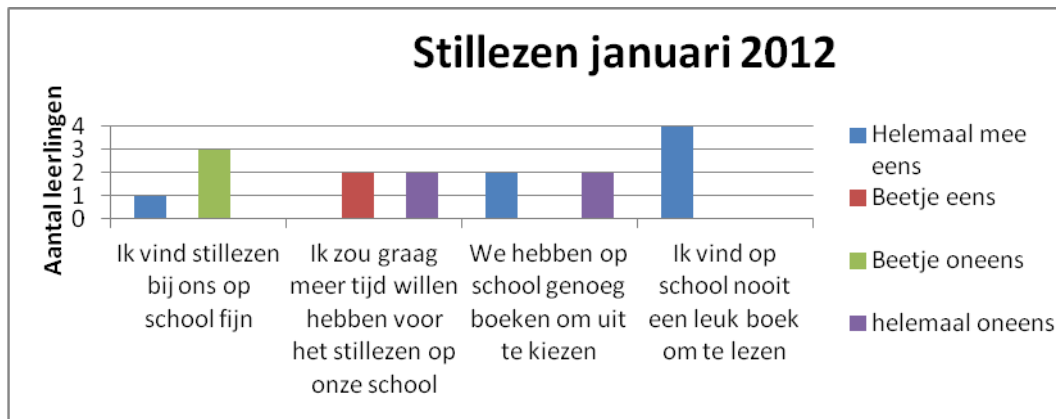
Conclusie:

1 van de 4 leerlingen is van een ondergemiddelde naar een boven gemiddelde score gegaan.

Deelvraag 7:

“Wat vinden de leerlingen van het leesonderwijs zoals dat op school wordt gegeven?”

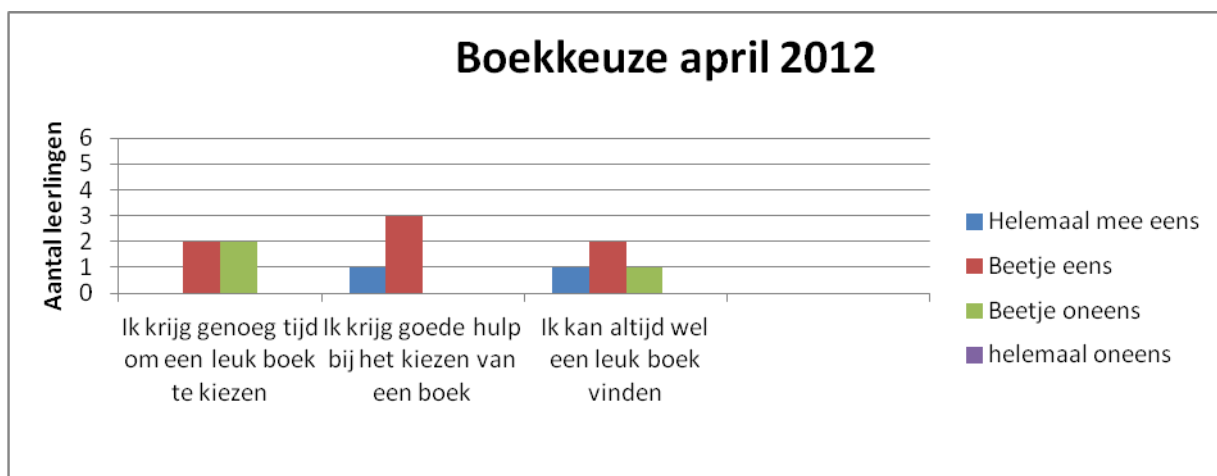
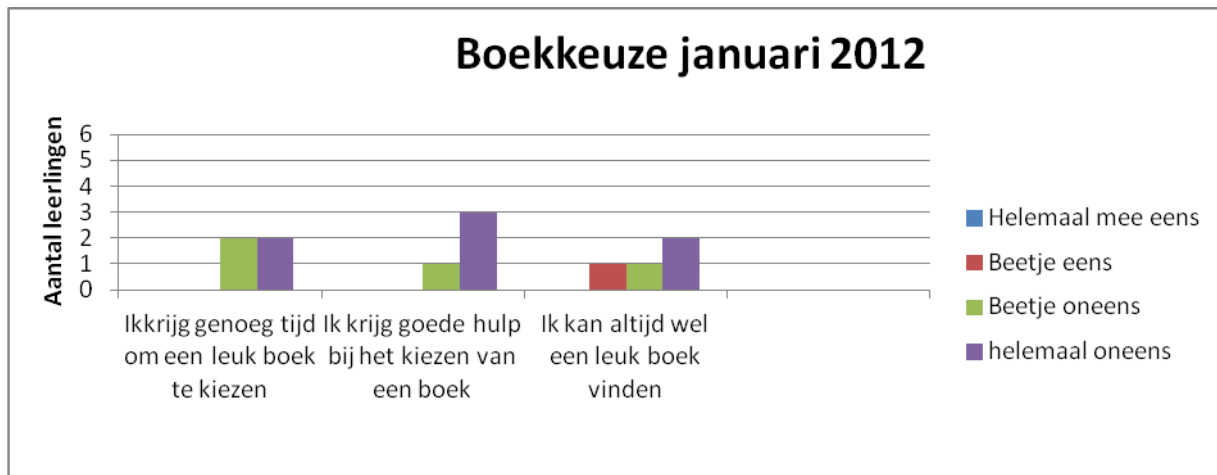
Om de deelvraag “Wat vinden de leerlingen van het leesonderwijs zoals dat op school gegeven wordt?” te kunnen beantwoorden is in januari en in april 2012 een stellingenlijst (zie bijlage 8) afgenomen. Deze lijst bevat 17 stellingen waarbij leerlingen kunnen aangeven, op een 4-punts-schaal, in welke mate ze het eens of oneens zijn met de betreffende stelling. Een weergave van de kwantitatieve data uit de stellingenlijst volgt hieronder.

Grafiek 2: Stillezen

Uit bovenstaande grafieken kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot “stillezen”:

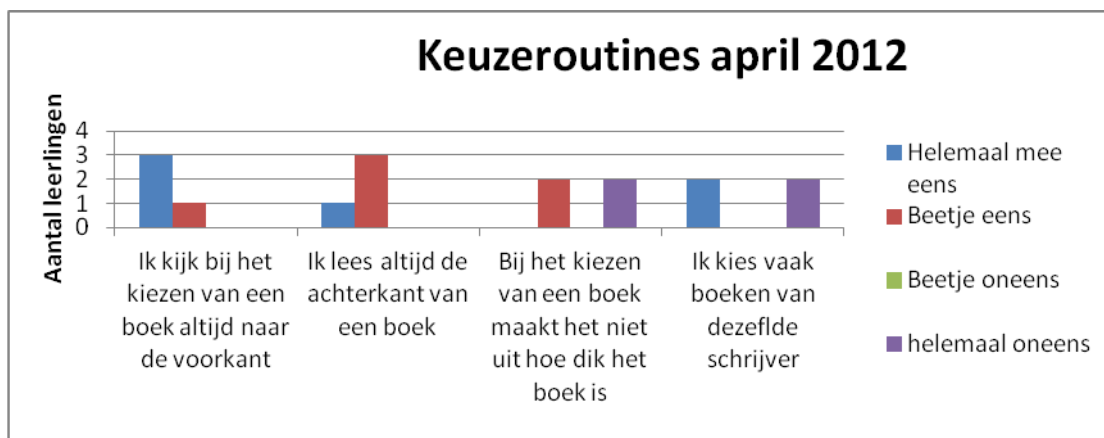
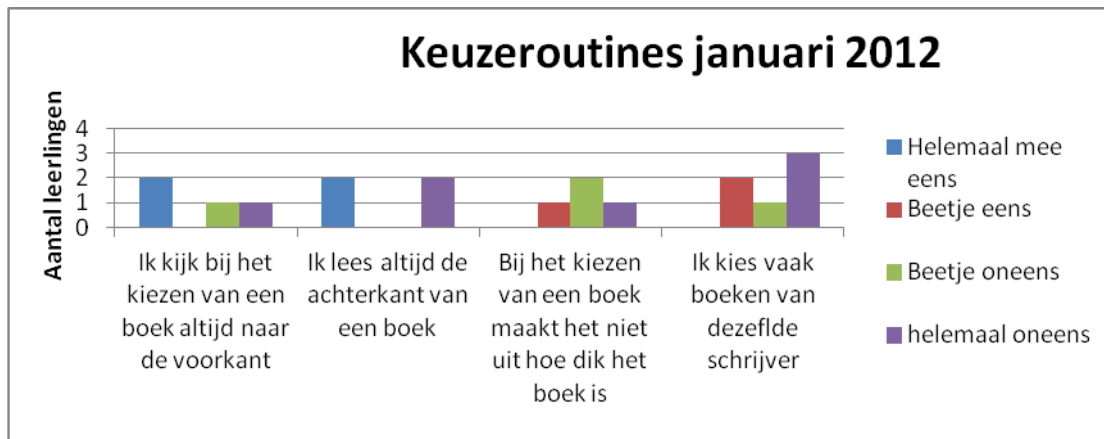
- ♦ Het aantal leerlingen dat het stillezen als fijn ervaart is gestegen van 1 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat meer tijd te willen voor stillezen is gestegen van 2 naar 3.
- ♦ Het aantal leerlingen dat tevreden is over het boekenaanbod is gestegen van 2 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat *geen* leuk boek op school kan vinden is gedaald 4 naar 2.

Grafiek 3: Boekkeuze

Uit bovenstaande grafieken kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot “boekkeuze”:

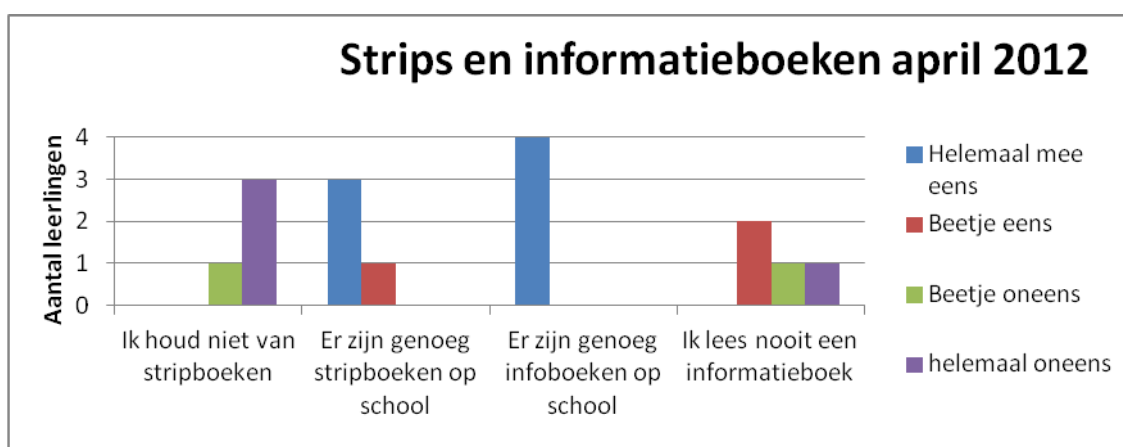
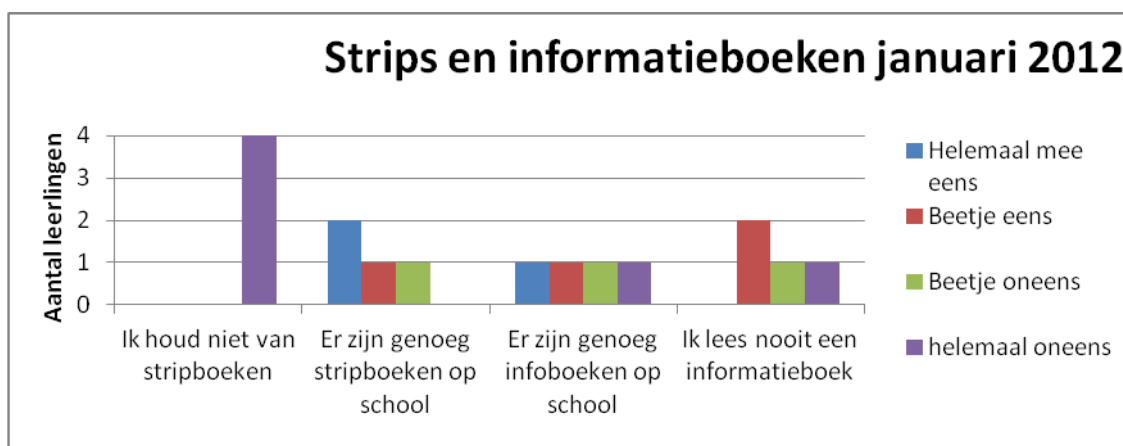
- ♦ Het aantal leerlingen dat tevreden is over de tijd die gegeven wordt om een boek te kiezen is gestegen van 0 naar 2.
- ♦ Het aantal leerlingen dat vindt dat ze voldoende hulp krijgt bij het kiezen van een boek is gestegen van 0 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat een leuk boek kan vinden is gestegen van 1 naar 3.

Grafiek 4: Keuzeroutines

Uit bovenstaande grafieken kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot “keuzeroutines”:

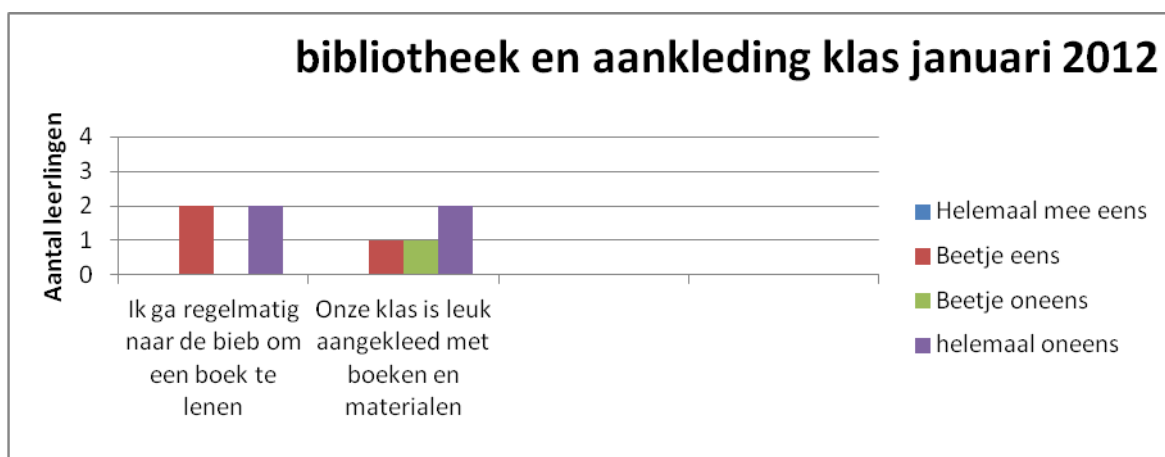
- ♦ Het aantal leerlingen dat naar de voorkant kijkt bij het kiezen van een boek gestegen van 2 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat de achterkant leest bij het kiezen van een boek is gestegen van 2 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat de dikte van een boek niet belangrijk vindt is gestegen van 1 naar 2.

Grafiek 5: Strips en informatieboeken

Uit bovenstaande grafieken kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot “strips en informatieboeken”:

- ♦ In zowel januari als april geven de vier leerlingen aan het lezen van een stripboek leuk te vinden.
- ♦ Het aantal leerlingen dat aangeeft dat er genoeg stripboeken op school zijn is gestegen van 3 naar 4.
- ♦ Het aantal leerlingen dat vindt dat er genoeg informatieboeken op school zijn is gestegen van 3 naar 4

Grafiek 6: bibliotheek en aankleding klas

Uit bovenstaande grafieken kunnen de volgende conclusies getrokken worden met betrekking tot “bibliotheek en aankleding klas”:

- ♦ Het aantal leerlingen dat regelmatig naar de bibliotheek gaat is gestegen van 2 naar 3.
- ♦ Het aantal leerlingen dat vindt dat de klas leuk is aangekleed met boeken en materialen is gestegen van 1 naar 4.

Naast het invullen van de stellingenlijst (bijlage 8) is de leerlingen ook gevraagd tips te geven om het stillezen leuker of fijner te maken. Alle leerlingen hebben hierop gereageerd. Deze tips zijn meegenomen tijdens de interventies die het stillezen in de klas zouden moeten verbeteren.

Kwalitatieve gegeven januari 2012 (voor de interventies)	Kwalitatieve gegeven april 2012 (na de interventies)
♦ Meer tijdschriften! ♦ Meer leuke boeken ♦ Meer strips ♦ Meer leuke boeken en tijdschriften voor meisjes ♦ Meer boeken om uit te kiezen. ♦ Meer informatieboeken ♦ Dat je meer strips mag lezen tijdens vrij lezen en niet alleen maar boeken ♦ Een andere manier om je boek te presenteren en niet alleen maar een boekbespreking zoals het nu gaat. ♦ Langer lezen	♦ Het is erg leuk dat we nu meer meidenbladen hebben om te lezen ♦ De boeken die we nu in de klas hebben, zijn veel leuker dan de boeken in de arena ♦ Meer strips ♦ Ik zou graag nog meer tijd willen krijgen om in een tijdschrift te mogen lezen ♦ Het is leuk dat we nu uit verschillende vormen van boekpresentaties mogen kiezen ♦ Het voorlezen aan een groepje kleuters is heel leuk om te doen. Je leert er ook beter door lezen ♦ Een ander manier om je boek te presenteren is super!

Deelvraag 8:

“Hoe wordt het technisch leesonderwijs in de experimentele groep vormgegeven?”

De deelvraag “Hoe wordt het technisch leesonderwijs in de experimentele groep vormgegeven?” is in januari 2012 en in april 2012 onderzocht door een viertal open observaties van het stillezen in de experimentele groep. Hierbij is geïnventariseerd op een aantal punten (zie ook hoofdstuk 3, paragraaf 3.4). De observatiegegevens zijn verwerkt in onderstaande grafiek.

Het resultaat van deze observaties is opgenomen in bijlage 9 en 10. Na deze observaties is het leesonderwijs, tijdens de interventies, aangepast. Richtlijnen voor deze veranderingen zijn verkregen vanuit de literatuur, zoals beschreven in

hoofdstuk 2. Daarbij is ook de inbreng van leerlingen vanuit de stellingenlijst opgenomen.

Uit de observaties van januari en april kunnen de volgende conclusies worden getrokken:

Observaties januari 2012	Observaties april 2012
Stilleesmomenten verlopen rustig. Circa 70% van de leerlingen is aan het lezen	Idem
Leerlingen lezen enkel uit boeken, niet uit tijdschriften of iets dergelijks	Leerlingen lezen uit boeken, maar ook uit tijdschriften. Tijdens de stilleesmomenten moet er 20 minuten uit een zelfgekozen boek gelezen worden. De overige tijd mag besteed worden aan een tijdschrift, informatieboek of iets dergelijks. De leerkracht geeft de tijd aan door middel van een time-timer op het digibord.
De stilleesmomenten duren drie kwartier	Zie observatie hierboven
Veel ondersteuning voor de zwakke lezers: de eerste 20 minuten wordt er, samen met de leerkracht, een tekst gelezen. Daarna lezen de leerlingen uit een zelfgekozen boek.	Idem
Geen boekpromotie-activiteiten	Er zijn nu boekpromotie-activiteiten; bezoekje aan bibliotheek, schrijfster uitgenodigd.
De klas is nauwelijks aangekleed met boeken en andere materialen.	De klas is aangekleed met boeken die staan uitgesteld op een blok, een boekenkastje, tijdschriften netjes in een bak gesorteerd met jongens en meisjestijdschriften. Bij elk soort boek en tijdschrift hangen kaartjes, zodat de leerlingen overzicht hebben

Leesboeken zijn in de hal van de school aanwezig, niet in de klas.	Zie observatie hierboven.
Tijdschriften liggen rommelig in een bak en zijn niet aantrekkelijk opgesteld.	Zie observatie hierboven
Boeken worden geruild met toestemming van de leerkracht	Idem
Leerlingen liggen/zitten in kussen en op banken	Idem
Uit een klas klinkt harde muziek (muziekles), maar dit lijkt de leerlingen niet te storen.	n.v.t.

Grafiek observaties

Deelvraag 9:

Hoeveel leerlingen uit de experimentele groep scoren een C, D of E niveau op de Cito Leestempotoets bij de nul- en eindmeting?

Het leesniveau van de leerlingen uit groep 7 in de experimentele groep is onderzocht, zowel bij de nulmeting in januari als bij de eindmeting in april 2012.

De deelvraag: *“Wat is het technisch leesniveau van de leerlingen in de experimentele groep bij de nul- en eindmeting en hoeveel leerlingen scoren een C, D of E niveau op de Cito Leestempotoets bij de nul- en eindmeting?”* is beantwoord door middel van afname van de toets Cito Leestempotoets, de Drie Minuten Toets en AVI kaarten. De leerlingen van groep 7 die op de toets Cito Leestempotoets in januari 2012 een onvoldoende scoorden, zijn vervolgens doorgetoetst met behulp van de Drie Minuten Toets en AVI kaarten. Na deze meting hebben gedurende 8 weken de leesinterventies plaatsgevonden (zie hoofdstuk 3). In april 2012 heeft een eindmeting plaatsgevonden door afname van dezelfde toetsen.

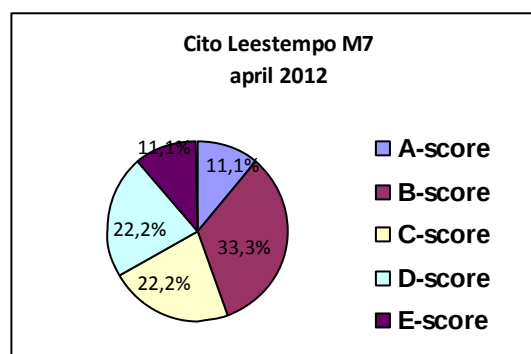
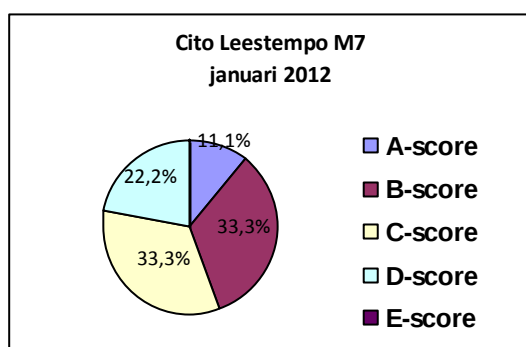

Diagram 1: Cito Leestempo M7

Uit bovenstaande diagrammen blijkt dat, volgens de Cito Leestempotoets M7, uit de experimentele groep 7 het percentage goede lezers (A en B score) hetzelfde is gebleven. Het percentage leerlingen met een C score is gedaald met 11,1%. Het percentage leerlingen met een D score is gelijk gebleven. Het percentage leerlingen met een E score is gestegen met 11,1%.

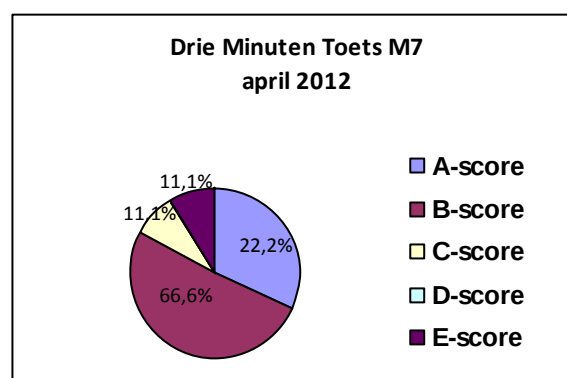
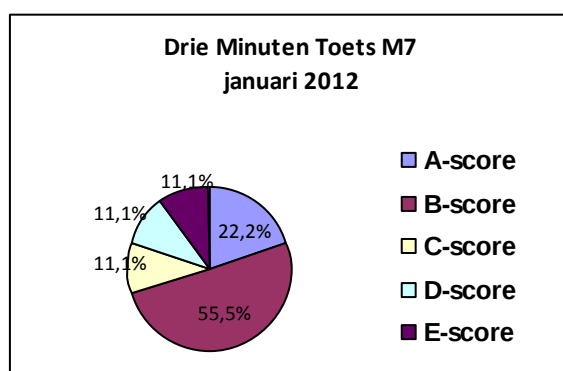

Diagram 2: Drie Minuten Toets M7

Bovenstaande diagrammen geven aan dat uit groep 7 het percentage goede lezers, volgens de CitoLeestempotoets M7, (A en B score) gestegen is met 11,1%. Het percentage leerlingen met een C score is gelijk gebleven. Het percentage leerlingen met een D en E score is gedaald met 11,1%.

Leerlingen groep 7 experimentele groep	AVI niveau januari 2012	AVI niveau april 2012
Leerling 1	M6	M6
Leerling 2	M6	E6
Leerling 3	E7	E7
Leerling 4	E7	E5

Bovenstaande gegevens laten zien dat, na de interventies in april, volgens de AVI kaarten, één leerling een AVI niveau omhoog en één leerling een AVI niveau omlaag is gegaan. Twee leerlingen hebben hun AVI niveau, dat in januari getoetst is, behouden.

4.2 Data van de controlegroep

Om tegemoet te komen aan de eisen met betrekking tot de betrouwbaarheid van het onderzoek is gekozen voor afname van de toets Cito Leestempo, Drie Minuten Toets en AVI kaarten. Dit zowel bij aanvang als afsluiting van het onderzoek in januari en april 2012. In deze groepen is, tijdens de onderzoeksperiode, het leesonderwijs op de voor de school gebruikelijke manier aangeboden.

4.2.1 Verzamelde data in januari en april 2012 in de controlegroep

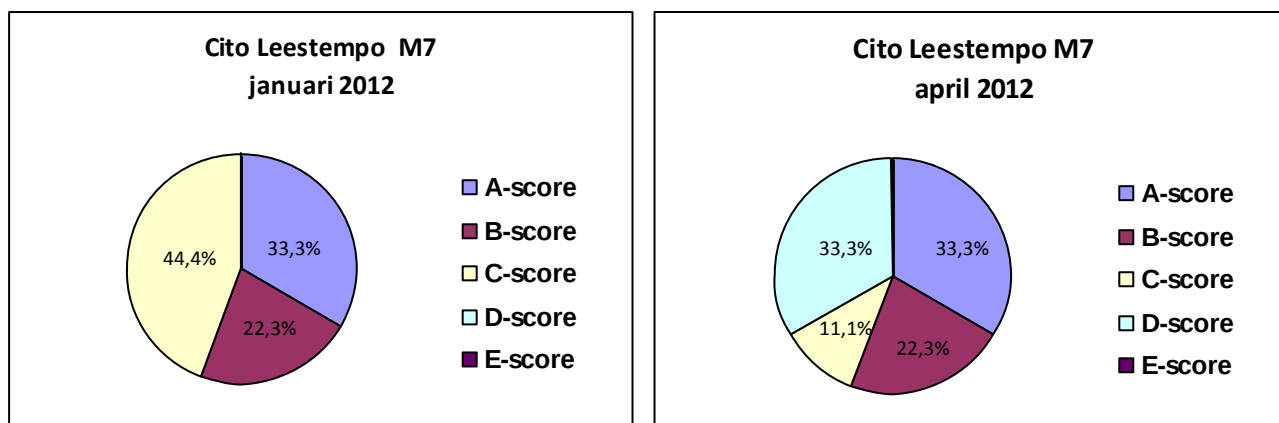

Diagram 3: Cito Leestempo M7

Uit bovenstaand diagram blijkt dat in zowel januari als april 55,5% van de leerlingen uit de controlegroep 7 een goede score halen (A en B scores). Het percentage

leerlingen dat een C score haalt is gedaald met 33,3%. Het percentage leerlingen dat een D score haalt is gestegen met 33,3%

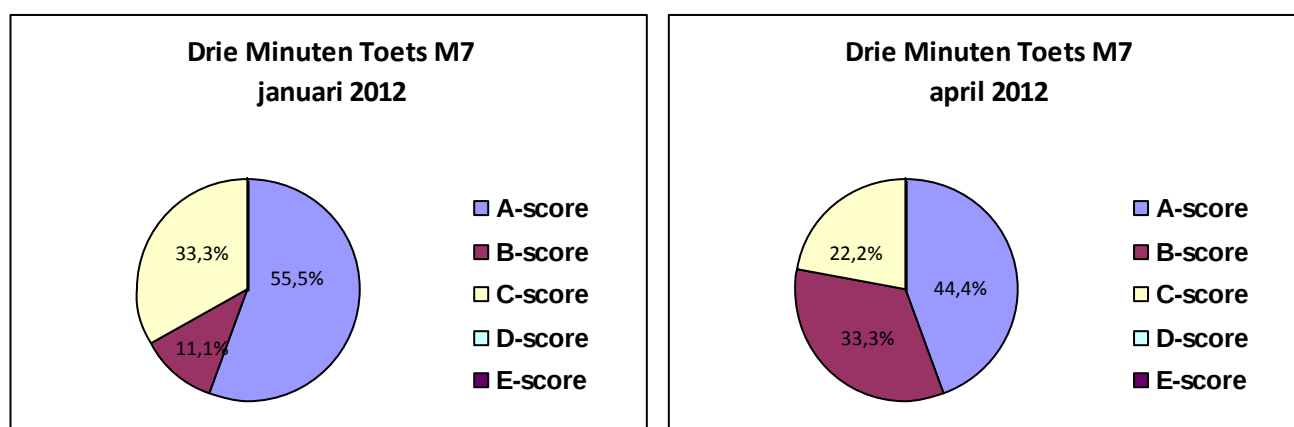

Diagram 4: Drie Minuten Toets M7

Het percentage leerlingen uit de controlegroep groep 7 dat een A en B score haalt op de eindmeting van de Drie Minuten Toets, is gestegen met 11,1%. Het percentage leerlingen dat een C score haalt is gedaald met 11,1%. Het percentage leerlingen dat een D en E score haalt is gelijk gebleven.

Leerlingen groep 7 Controlegroep	AVI niveau januari 2012	AVI niveau april 2012
Leerling 1	M7	E7
Leerling 2	E7	E6
Leerling 3	M7	E6
Leerling 4	M7	M6

Bovenstaande gegevens laten zien dat, na de eindmeting in april, één leerling een AVI niveau omhoog is gegaan. Drie leerlingen zijn twee niveaus omlaag gegaan.

4.3 Data-analyse van het onderzoek

In dit hoofdstuk is zijn de datagegevens weergegeven, die horen bij het actieonderzoek, welke in de periode januari tot en met april 2012 heeft plaatsgevonden. Er is een positieve ontwikkeling van de leesattitude bij de leerlingen in de experimentele groep. Ook is er een positief effect te zien op het leesniveau bij

twee van de vier leerlingen (tabel 1). Uit de data van de controlegroep (tabel 2) blijkt dat de scores, van het leesniveau over het algemeen gedaald zijn. Drie van de vier leerlingen laten een daling in niveau zien. De gegevens worden hieronder nog eens kort schematisch weergegeven.

	Leerlingen experimentele groep			
Toetsinstrument	1	2	3	4
Cito Leestempo	→	→	→	↓
Drie Minuten Toets	→	↑	↑	→
AVI niveau	→	↑	→	↓

Tabel 1: scores experimentele groep

	Leerlingen controlegroep			
Toetsinstrument	1	2	3	4
Cito Leestempo	→	↓	↓	↓
Drie Minuten Toets	→	→	↓	↑
AVI niveau	↑	↓	↓	↓

Tabel 2: scores controlegroep

↑ stijging in score → score is gelijk gebleven ↓ daling in score

Hoofdstuk 5 Conclusies en aanbevelingen

In dit hoofdstuk worden de belangrijkste conclusies beschreven naar aanleiding van de verkregen data zoals in hoofdstuk 4 gepresenteerd. Tevens worden de antwoorden op de centrale onderzoeksvraag en de deelvragen in relatie gebracht met de literatuur welke in hoofdstuk 2 is beschreven.

5.1 Conclusies wat betreft de centrale onderzoeksvraag

De centrale onderzoeksvraag luidt:

"Kan de leerkracht ervoor zorgen dat de leerlingen van groep 7, die bij Cito Leestempotoets een C, D of E score behalen, plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen?"

De theorie is er zeer duidelijk over (hoofdstuk 2) en nu blijkt dat de resultaten van de vragenlijsten en toetsen (zie hoofdstuk 4) laten zien dat een stimulerende leerkracht van groot belang is voor het beleven van leesplezier. Het hanteren van de juiste interventies (bijlage 6) sluit aan bij de informatie vanuit de literatuur zoals beschreven in paragraaf 2.2.2 "De taak van de leerkracht", Smits en Braams (2006). Om het doel "het leesplezier van leerlingen" te bevorderen, zijn, minimaal vier keer per week, leesactiviteiten ingepland, zoals voorlezen, presenteren van nieuwe boeken, vrij lezen, bibliotheekbezoek, uitnodigen schrijver. De resultaten hiervan laten zien dat de leesattitude van de experimentele groep sterk verbeterd is (paragraaf 4.1 grafiek 1 Leesattitudeschaal). Ook is het leesniveau van de experimentele groep verbeterd ten opzichte van de controlegroep (paragraaf 4.4 tabel 1 en 2). Twee van de vier leerlingen laten, na de interventies, een hoger leesniveau zien. Eén leerling laat lagere scores zien.

Uit de data van de afname van de Cito Leestempotoets, de Drie Minuten Toets en de AVI kaarten van de controlegroep, blijkt dat de scores van het leesniveau, van 3 van de 4 leerlingen, gedaald is (paragraaf 4.3 tabel 2). Dit in tegenstelling tot de

experimentele groep waar het leesniveau, van 3 van de 4 leerlingen, juist een stijging laat zien (paragraaf 4.3 tabel 1).

De centrale onderzoeksvraag kan dan ook bevestigend worden beantwoord.

5.2 Conclusies ten aanzien van het verbeteren van de leesbeleving van de experimentele groep

Leesbeleving heeft alles te maken met effectief leesonderwijs (Vernooy, 2007, Wentink en Verhoeven, 2001). Doordat leerkrachten zich houden aan doelen en uitgangspunten betreffende effectief leesonderwijs, wordt de leesbeleving bij leerlingen gestimuleerd en het leesniveau verbeterd. Een stimulerende leerkracht is hierbij van groot belang. Smits en Braams (2006) schrijven dat de kwaliteit van de leerkracht meer bepalend is voor de vooruitgang van leerlingen dan de kwaliteit van de leermiddelen.

Louws (2000) geeft aan dat een leesomgeving uitnodigend moet zijn, willen leerlingen blijven lezen (paragraaf 2.2.4). De data van de Leesattitudeschaal van Aarnoutse (grafiek 1 hoofdstuk 4) en de stellingenlijst 'leesbeleving' (paragraaf 4.1 deelvraag 6) laten een positieve uitslag zien betreffende de leesattitude en leesbeleving van de experimentele groep. Op alle gegeven stellingen is bij de eindmeting positief antwoord gegeven. Geconcludeerd kan worden dat de uitgevoerde interventies een positief effect hebben gehad op de leesattitude en leesbeleving van de leerlingen uit de experimentele groep.

De leerkracht uit de experimentele groep heeft zich hier volledig voor ingezet. Zij heeft, in samenwerking met de onderzoeker bereikt dat de vier leerlingen uit de experimentele groep op school op een manier, zoals ze fijn vinden, kunnen lezen.

Een citaat van een leerling uit de experimentele groep:

"Juf, ik vind de klas er nu veel mooier uitzien en we hebben veel leukere boeken nu! Het stillezen vind ik nu ook veel leuker, omdat we nu niet meer perse 45 minuten uit ons boeken moeten lezen, maar we mogen nu ook kiezen om de laatste 20 minuten uit bijvoorbeeld een tijdschrift te lezen. Ook vind ik het fijn dat we luisterboeken in de klas hebben, want dan hoeft je zelf niet zoveel moeite te doen om te lezen. Je leest dan wel mee, maar het kost je minder energie. Wat ik ook heel fijn vind, is dat we niet perse zo'n saai boekverslag hoeven te maken. Wel een boekverslag, maar je mag dan kiezen uit een bepaalde opdracht en dat is veel leuker om te doen! Kortom: het lezen is nu veel leuker!"

Na afloop van de interventieperiode heeft de onderzoeker de leerlingen gevraagd om de vragenlijsten opnieuw in te vullen. Uit de afname van de Leesattitudeschaal (bijlage 7) blijkt dat 1 van de 4 leerlingen uit de experimentele groep van een ondergemiddelde naar een bovengemiddelde score is gegaan. Dit geeft aan dat de leesattitude van de leerlingen positief verbeterd is.

De data van de stellingenlijst 'leesbeleving' (bijlage 8) laten de volgende conclusies zien:

	Conclusie januari 2012	Conclusie april 2012
Stillezen prettig	1 leerling	4 leerlingen
Meer tijd voor stillezen	2 leerlingen	3 leerlingen
Tevreden over het boekenaanbod	2 leerlingen	4 leerlingen
Tevreden over keuzetijd	0 leerlingen	2 leerlingen
Hulp bij keuze	0 leerlingen	4 leerlingen
Genoeg stripboeken	3 leerlingen	4 leerlingen
Genoeg informatieboeken	3 leerlingen	4 leerlingen
Bibliotheek	2 leerlingen	3 leerlingen
Tevreden s aankleding klas	1 leerling	4 leerlingen

Uit de observaties blijkt dat er tijdens de stilleesmomenten al veel tijd wordt besteed aan de zwakke lezers. Wat na te interventies toegenomen is, is het aanbod van boeken, boekpromoties en variatie op de boekbespreking. Leerlingen en leerkracht geven aan hier zeer tevreden over te zijn (zie bijlage 11).

Wentink en Verhoeven (2001) geven in het uitgangspunt "Betekenisvol leren" aan, dat het belangrijk is dat het taalonderwijs leerlingen moet raken zodat ze er gemotiveerd mee aan de slag willen gaan. Dit kleinschalige onderzoek en de ervaringen van de leerkracht laten zien dat effectief onderwijs en het creëren van een

uitnodigende leesomgeving, de leesbeleving van leerlingen bevordert en zij daardoor een hoger technisch leesniveau kunnen behalen.

5.3 Conclusies ten aanzien van het verbeteren van het leesniveau van de experimentele groep

Uit de data van de toets Cito Leestempotoets blijkt dat het technisch leesniveau in de experimentele groep, na de leesinterventies, bij drie leerlingen gelijk gebleven is en bij één leerling gedaald (zie hoofdstuk 4 tabel 1). Het verbeteren van de leesomgeving heeft bij deze groep, volgens deze toets, niet voldoende effect gehad. In paragraaf 2.2.1 wordt vanuit de theorie gezegd dat een aantrekkelijke leesomgeving het leesplezier van leerlingen wordt verbeterd en daardoor het leesniveau wordt verhoogd. Deze gegevens staan echter haaks op de resultaten van de afname van de Drie Minuten Toets en de AVI kaarten.

De scores van de Drie Minuten Toets laten zien dat bij twee leerlingen uit de experimentele groep het leesniveau gelijk is gebleven en bij de andere twee leerlingen is het niveau twee niveaus gestegen.

Het AVI niveau blijkt bij de afname van de AVI kaarten bij twee leerlingen gelijk te zijn gebleven, bij één leerling gestegen en bij één leerling is het AVI niveau gedaald.

Opvallend is dat de leerling, waarbij het niveau gedaald is, aangeeft dat zij de interventies als zeer prettig heeft ervaren (zie bijlage 11, leerling 4)

5.4 Conclusies ten aanzien van het verbeteren van het leesonderwijs in de experimentele groep

Vanuit de literatuur (Allington, 2001) is in paragraaf 2.2.1 weergegeven dat de invloed van kwalitatief hoogstaande groepsinstructie van invloed is op het leesniveau van leerlingen. Uit de observaties (paragraaf 4.1 deelvraag 8) is gebleken dat het leesonderwijs op een aantal punten is verbeterd. Dit komt overeen met de aandachtspunten uit de literatuur die aangegeven zijn in paragraaf 2.2.2.

5.5 Aanbevelingen

Ad 1. Zorg voor extra instructie- en oefenmomenten voor zwakke lezers onder begeleiding van de leerkracht.

Plan twee keer per week extra instructie en oefening in voor de groep zwakke lezers. Bij het opzetten van deze extra instructiemomenten moeten onderstaande punten, betreffende effectief leesonderwijs en het werken met zwakke lezers, worden meegenomen:

- ♦ De extra instructie- en oefenmomenten worden betekenisvol gemaakt door het gebruiken van de teksten van “Nieuwsbegrip”. Deze teksten zijn actueel en sluiten aan bij de beleving van de leerlingen.
- ♦ Het sociaal leren krijgt vorm door het werken in kleine groepjes. Een gezamenlijk begin en einde van de les, het verwerken of de verwerking in groepjes.
- ♦ Strategisch leren krijgt vorm door bij aanvang meteen gezamenlijk het doel vast te stellen en vertrouwen uit te spreken. Elke sessie wordt gewerkt met een groepje leerlingen en is er procesgerichte feedback gegeven.

Ad. 2 Zorg voor een selectie geschikte boeken die aansluiten qua niveau en beleving bij de leerlingen.

Zorg als school voor een abonnement op de bibliotheek, waar de leerkracht en leerlingen intensief gebruik van kunnen maken.

Ad. 3 Presenteer de boeken op een uitnodigende manier.

Ad. 4 Organiseer boekpromotie-activiteiten in de klas. Hieronder zijn enkele suggesties beschreven:

- ♦ Wekelijks leest de leerkracht voor uit een nieuwe boek om de leerlingen te prikkelen.
- ♦ De leerkracht leest dagelijks voor.
- ♦ Er hangt een bord achter in de klas waarin leerlingen kaartjes kunnen hangen met een boekentip (zie bijlage 12) erop. Deze tips worden wekelijks in de klas besproken.

- ♦ Leerlingen mogen, in overleg met leerkrachten, voorlezen aan kleuters. Ze bereiden het boek dat ze willen voorlezen goed voor.
- ♦ Nodig een schrijver uit.
- ♦ Breng een bezoek aan de plaatselijke bibliotheek.

Ad. 5 Variatie op de gewone boekbespreking.

De variaties bestaan uit: gedicht schrijven, powerpoint presenteren, eigen gemaakt boek, collage, stripverhaal (bijlage 12).

De resultaten worden overgedragen aan de leeswerkgroep binnen de onderzoeksschool. Het effect van de leesbevordering is bij de aanbevelingen van belang. Ook de motivatie van de van de leerkracht en leerlingen en het belang van de leesmotivatie en stimulerende leesomgeving zullen aan het gehele team worden gepresenteerd aan de hand van dit onderzoek.

5.6 Reflectie op betrouwbaarheid en ethiek

De resultaten van het onderzoek zijn betrouwbaar, omdat er meerdere toetsinstrumenten (Cito Leestempo, Drie Minuten Toets en AVI kaarten) op correcte wijze zijn gebruikt bij zowel de nul- als de eindmeting. Ook is er zorgvuldig omgegaan met de ethiek binnen dit onderzoek.

De gegevens in dit meesterstuk zijn volledig. Alle resultaten uit dit onderzoek zijn gebaseerd op transparante en navolgbare gegevens. De gegevens worden volledig gemaakt aan de hand van bijlagen. Zowel de ouders van de leerlingen als de leerlingen zelf uit de experimentele groep zijn op de hoogte van het doel van dit onderzoek, hebben toestemming gegeven en zijn gedurende het onderzoek respectvol en vol vertrouwen behandeld. Door alle informatie te anonimiseren, is vertrouwelijk omgegaan met de persoonlijke.

In het proces bij het tot stand komen van dit onderzoek en in de periode tijdens het praktijkonderzoek is er nauw samengewerkt met medestudenten en begeleiders. Er is er veelvuldig contact geweest met een ieder om het resultaat van het eigen onderzoek en dat van de ander te optimaliseren. Om de genoten kennis verder te kunnen ontwikkelen, is de onderzoeker graag bereid om inzichten met anderen te delen (Andriessen, D. 2010, Boerman, R., 2008).

5.7 Het belang van de uitkomsten van dit onderzoek

De uitkomsten van dit onderzoek zijn belangrijk voor de leerkrachten van de onderzoeksschool. Leerkrachten kunnen de werkwijze van het technisch lezen, zoals gehanteerd in de interventieperiode, volgend schooljaar zelf uitvoeren bij leerlingen die op Cito Leestempo een C, D of E scoren. De leerkrachten beschikken over de toegevoegde interventies en bijbehorende materialen, welke na de interventieperiode aangereikt zijn door de onderzoeker. De uitkomsten van dit onderzoek, verkregen van de onderzoeker, zijn ook belangrijk voor het zorgteam van de onderzoeksschool. Zo zijn zij op de hoogte van een interventie die haalbaar en effectief is, binnen de groep.

De onderzoeker heeft zelf geen dienstverband aan de onderzoeksschool, maar hoopt dat dit onderzoek leidt tot een overleg waaraan alle leerkrachten kunnen deelnemen. In dat overleg kunnen leerkrachten hun wensen en ervaringen met elkaar uitspreken.

Hoofdstuk 6 Evaluatie onderzoek

In dit hoofdstuk laat ik zien hoe ik het onderzoek als proces en als product heb ervaren en welke betekenis dit meesterstuk heeft voor mijn professionele ontwikkeling.

6.1 Het onderzoeksproces

Hoewel ik lezen erg belangrijk vind, omdat je lezen dagelijks overal bij nodig hebt, vond ik het moeilijk om leerlingen te motiveren zodat ze zelf het lezen ook leuker zouden gaan vinden. Dit onderzoek en in het bijzonder de literatuurstudie en de ervaringen tijdens de interventieperiode, hebben mij persoonlijk veel inzichten opgeleverd. In mijn theoretische verkenning en praktische uitvoering kwam ik steeds tot de conclusie hoe belangrijk het is om het lezen en de leesomgeving leuk en aantrekkelijk te maken en daarbij de input van de kinderen mee te nemen.

Door mijn ervaring als invalkracht door de jaren heen en mijn kennis van de werkwijze in de groepen, vond ik het kiezen van onderzoeksonderwerp niet moeilijk. Ik wilde graag een bijdrage leveren aan iets waar binnen de onderzoeksschool behoefte aan is en waar de leerkrachten verder mee kunnen als ik de opleiding heb afgerond. Door het observeren in groep 7, gesprekken met de zorgcoördinator, leerkracht en locatieleider ben ik gekomen tot dit onderzoek. De resultaten van mijn onderzoek zouden, op lange termijn, kunnen bijdragen aan het verbreden (in alle groepen leesinterventies) en verdiepen (welke materialen en werkwijze zijn wenselijk) van de leesbeleving en technisch lezen van de leerlingen.

Deze combinatie van factoren, de behoefte binnen de onderzoeksschool, mijn eigen interesse en de praktische haalbaarheid, zorgden voor het onderzoeksonderwerp. Ik heb geleerd dat ik vanaf de eerste opzet van het onderzoek goed moet bedenken of de informatie die ik ga verzamelen relevant is voor het onderzoek. Wat ik erg lastig vond is de zeer interessante literatuur die ik las te koppelen aan de praktijk. Wat ik interessant vond, maar minder relevant was voor het onderzoek, moest ik zien los te laten. Critical Friends hebben me echt moeten helpen om de informatie concreet, helder en geselecteerd te houden.

Ik had veel onderzoeksinstrumenten nodig om de diverse aspecten te meten. Dit leverde veel onderzoeksdata op. De verwerking hiervan vond ik in eerste instantie lastig. Hierbij hebben de meesterstukken van mijn medestudenten, het krijgen, maar ook het geven van feedback me geholpen. Terugkijkend had ik het aantal opgenomen stellingen kunnen beperken, omdat dit naar mijn mening geen toegevoegde waarde had betreffende mijn onderzoeksvraag.

Wat ik ook erg lastig vond is het aantal woorden beperken. Veel vertellen in weinig woorden is in het dagelijks leven al lastig voor mij. Naar mijn mening was alles even belangrijk en kon ik dus ook niets weglaten. Ik begrijp echter het doel van het maximaal aantal woorden volledig. Het helpt je om je stukken goed te overdenken, zodat het concreet, klein en makkelijk leesbaar blijft.

Tijdens het opzetten van mijn onderzoek heeft het proposal me geholpen de onderzoekslijn uit te zetten. Ik ben erg blij met de Critical Friends die me gesteund hebben en kritische feedback hebben gegeven. Dit heeft me enorm geholpen om het onderzoek tot een goed einde te brengen. Ik heb hierdoor zelf ook geleerd om een goede Critical Friend te zijn door intensief mee te denken door vragen te stellen, tips en suggesties te geven. Door feedback te geven ging ik ook weer anders kijken naar mijn eigen onderzoek. Ik ging na of mijn vragen ook zo helder waren geformuleerd. Het was niet altijd even makkelijk om de feedback steeds opnieuw weer aan te passen, maar het heeft me wel een goed resultaat opgeleverd.

Ik ben erg blij geweest met de mensen die me hebben geholpen. Ik kon mijn frustraties en zorgen bij ze kwijt en hielpen me de rust en realiteit weer terug te krijgen. Daarentegen ben ik ook een steunpilaar geweest voor anderen. We hebben elkaar geholpen en dat voelt erg prettig!

Het maken van afspraken voor het gesprek met de leerkracht, het afnemen van de toetsen en interviewen van de leerlingen en het mailverkeer heb ik als belastend voor de leerkrachten en leerlingen ervaren. De agenda's van leerkrachten zitten erg vol. Ik voelde me daar niet prettig bij. Toch heb ik met alle betrokken personen een persoonlijke afspraak gemaakt. Iedereen gaf aan het geen probleem te vinden om me te helpen. Ook waren de leerlingen, na een inleidend gesprekje, enthousiast geraakt om mee te werken aan het onderzoek.

Waar ik het meest enthousiast over ben is de interventieperiode. De leerkracht en leerlingen waren elke week weer enthousiast over de leesinterventies. De leerkracht zag de leerlingen opbloeien in het lezen en de leerlingen kwamen telkens weer vertellen hoe leuk ze de activiteiten en materialen vonden. Waar de leerkracht, de leerlingen en zeker ik ook van genoten hebben, is de komst van de schrijfster (verslag bijlage 13). Schrijfster Netty van Kaathoven is een ochtend in de klas geweest om te vertellen over haar nieuwe boek. Aansluitend heeft ze de leerlingen uitgelegd waarom lezen nou eigenlijk belangrijk is en dat het erg leuk en niet moeilijk hoeft te zijn. Ze liet verschillende boeken zien die bestonden uit twee versies; de “gewone” en de “makkelijk lezen versie”. De boeken hebben dezelfde inhoud, maar door het grotere lettertype, verdere regelafstand en de plaatjes leest de “makkelijk lezen versie” prettiger voor zwakke lezers. Enkele zwakke lezers kwamen aan het einde naar me toe om te zeggen dat ze de “makkelijk lezen boeken” heel graag wilden gaan lezen.

Het enthousiasme en de twinkeling in de ogen van de kinderen gaf me een glimlach op mijn gezicht en een voldaan gevoel. Het lezen is weer leuk!

6.2 Het onderzoeksproduct

Met mijn onderzoek heb ik aan kunnen tonen dat als leerlingen plezier beleven aan het lezen het niveau van het technisch lezen omhoog kan gaan.

Het onderzoek heeft me laten inzien dat het belangrijk is dat leerlingen een goede leesmotivatie moeten hebben om te komen tot lezen en dat de leerkracht en de leesomgeving hierbij van cruciaal belang zijn. De literatuur, gekoppeld aan de leesinterventies, heeft me de mogelijkheden en beperkingen van individuele leerlingen laten zien. Wat ik geweldig vind is dat de beperkingen omgezet zijn in de mogelijkheden van de leerlingen. Bij het analyseren van de data blijkt zonder twijfel dat de onderzoeksvraag positief beantwoord kan worden. Tijdens de interventieperiode genoot ik al van het enthousiasme van de leerlingen, maar de resultaten van de eindmeting bezorgden me helemaal een fijn gevoel. Het meest genoot ik van de blijde gezichtjes van de kinderen, aan wie ik deze positieve ontwikkeling kon laten zien. Ik heb ze hierbij op het hart gedrukt dat dit komt door hun eigen inzet en enthousiasme!

Met de leerkracht van groep 7 heb ik het meest contact gehad. Zowel in de aanloop als tijdens het onderzoek werd mijn advies gevraagd over de inzet van de interventies. Ik merk dat mijn inzet en bijdrage aan het leesplezier, leesbeleving en leesonderwijs van de leerlingen in groep 7 niet alleen gewaardeerd worden, maar dat ook mijn mening er toe doet. Dat ik mijn professionaliteit kan delen heeft me zelfvertrouwen gegeven en was voor mij een extra stimulans meer kennis te vergaren en door te zetten bij tegenslagen.

Deze missie is voor mij geslaagd als leerkrachten door ervaring inzien wat deze manier van leesonderwijs oplevert, zowel wat betreft het leesniveau en Cito score als de beleving die kinderen hebben in lezen. Ik heb aangegeven betrokken te willen zijn bij de implementatie van de leesinterventies. Daarnaast ben ik vastbesloten om leerkrachten, door middel van mijn enthousiasme en het leesplan, enthousiast te maken over hoe leuk lezen kan zijn en dat de rol van de leerkracht een belangrijke rol speelt bij de leesbeleving en leesomgeving. Hopelijk voelen ze zich geïnspireerd om op deze manier verder te gaan...

Lezen...zonder al teveel moeite, want we moeten al zoveel...

Literatuurlijst

Aarnoutse, C., Bisschop, P. en Feenstra, H., (1985). *Leesattitudeschalen*. Nijmegen, Berkhout

Aarnoutse, C., (1985). *Leesattitudeschaal*. Nijmegen: Berkhout

Allington, R., (2001). *What really matters for struggling readers*. United States, Pearson Education

Andriessen, D., Onstenk, J., Delnooz, P., Smeijsters, H. & Peij, S., (2010). *Gedragcode praktijkgericht onderzoek voor het hbo*. Delft; HBO vereniging van hogeschool

Baarda, D., Goede, de M. & Teunissen, J., (2009). *Basisboek kwalitatief onderzoek. Handleiding voor het opzetten en uitvoeren van kwalitatief onderzoek*. Groningen, Noordhoff uitgevers

Boerman, R., (2008). *Ethische uitgangspunten bij praktijkonderzoek*. 's-Hertogenbosch; Fontys OSO

Chambers, A., (1991). *De leesomgeving*. Den Haag, Biblion

Clijsen, Arjan en Gijzen Wijnand, (2007). *Handreiking 1-zorgroute voor leerkrachten en intern begeleiders in het primair onderwijs. Planmatig omgaan met verschillen*. Rotterdam KPC Groep en WSNS +

Harinck, F., (2009). *Basisprincipes praktijkonderzoek*. Antwerpen Apeldoorn, Garant

Kallenberg, T., (2007). *Ontwikkeling door onderzoek . Een handreiking voor leraren*. ThiemeMeulenhoff, Amersfoort,

Kemmeren, C., (2006). *Aan de slag met kinderboeken*. Rosmalen, NBD

Koning, L. (2004)., *Speciale leesbegeleiding*. Daarle, Pravoo

Louws, J. (2000)., *Vrij lezen/blijven lezen*. Den Haag, Biblion

Smits, A. en Braams, T., (2006). *Dyslectische kinderen leren lezen*. Amsterdam, Boom

Vernooy, K. (2007). *Effectief leesonderwijs nader bekeken*. Amersfoort, CPS

Vernooy, K. (2007). *Effectief omgaan met risicolezers*. Amersfoort, CPS

Vernooy, K. (2005). *Elke leerling een competente lezer*. Amersfoort, CPS

Wentink, H. & Verhoeven, L. (2005). *Protocol leesproblemen en dyslexie groep 5-8*. Nijmegen; Expertisecentrum Nederlands

Geraadpleegde internetsites

http://toetswijzer.kennisnet.nl/toetsinfo.asp?Mode=COTAN&toe_id=26

http://toetswijzer.kennisnet.nl/toetsinfo.asp?Mode=COTAN&toe_id=33

http://toetswijzer.kennisnet.nl/toetsinfo.asp?Mode=COTAN&toe_id=41

COTAN beoordeling

http://www.lezen.nl/index.html?menu_item_id=3001&sp1=482

Mol, S., (2010) *Promotieonderzoek; leesbevordering blijft essentieel*.

www.expertis.nl/systems/file_download.ashx?pg=365&ver=2

Vernooy, K., (2005) *Elke kind een lezer! Elk kind een lezer?*

BIJLAGE 1 Groepsplan technisch (+ waarderend) lezen groep 7

Naam: Groepshandelingsplan technisch lezen

Groep: 7-8

Didactische 45 maanden

Leerkracht: J.

Begindatum: Januari

Einddatum: April

BEGINSITUATIE:

Cognitieve ontwikkeling:

Vier leerlingen uit groep 7 scoren onvoldoende op de Cito toets Leestechiek M7. Bij doortoetsen op AVI en DMT behalen zij de volgende scores:

	Nulmeting Leestempo
Leerling 1	D score
Leerling 2	D score
Leerling 3	C score
Leerling 4	C score

	Nulmeting DMT
Leerling 1	E score
Leerling 2	C score
Leerling 3	E score
Leerling 4	B score

	Nulmeting AVI
Leerling 1	AVI niveau M6
Leerling 2	AVI niveau M6
Leerling 3	AVI niveau E7
Leerling 4	AVI niveau E7

Namen	Doelen	Materialen / Aanpak	Organisatie	Evaluatie
Basisgroep B				
7:	<u>Waarderend lezen:</u>	<i>Materialen:</i>	<u>Waarderend lezen:</u>	-toetsgegevens
Stijn	- Bevorderen leesplezier	<u>Waarderend lezen:</u>	-Per week	Cito
Noah	- Uitbreiden	-Eigen leesboek	ongeveer 45	-gegevens
Kim	woordenschat	<u>Technisch lezen:</u>	minuten	Eduscoop
Simone		-Flitsbladen,	waarderend lezen	-observaties
Rowdy	<u>Technisch lezen:</u>	informatieboeken,	in eigen leesboek	leerkracht
Femke	-Behouden A/B-score op DMT en Leestempo	stripboeken,	(verdeeld over 2	
		luisterboeken.	momenten)	
			-Na 6 weken	-Kinderen die op
			afsluiting thema	DMT + Leestempo
				A/B-score behalen
8:		<i>Aanpak:</i>	<u>Technisch lezen:</u>	
Sophia	<i>Flitslezen:</i>	<u>Waarderend lezen:</u>	-4x per week 1	
Aik	-Leestempo	-Aan begin van een thema	minuut flitslezen	
	(woordniveau) vergroten.	het thema introduceren.	(woordniveau)	
Sanne	-Verbeteren uitspraak	-Gedurende 5 weken		
Jarno	woorden	zelfstandig lezen (thuis en		
Roy		op school)		
Britt		-Afsluiting d.m.v.		
		kringgesprek, boekverslag		
		of een variatie hier op.		
		<u>Technisch lezen:</u>		
		<i>Flitslezen:</i>		
		-1 ^e keer bespreken		
		woorden flitsblad op		
		inhoud en uitspraak.		
		-Ieder kind stelt zichzelf		
		een doel		
		-Vervolgens 4x per week		

		dezelfde woorden lezen. In 1 minuut zo veel mogelijk woorden. -Tussentijds voortgang bespreken. -Na de laatste keer evalueren op inhoud en doel.		
Subgroep D				
Instructie dinsdag: 1. 10.35-10.55uur: Joep Lonneke Madelief	<u>Waarderend lezen:</u> - Bevorderen leesplezier - Uitbreiden woordenschat <u>Technisch lezen:</u> Verhogen score op DMT en Leestempo (minimaal 1 hoger b.v.	<i>Materialen:</i> <u>Waarderend lezen:</u> -eigen leesboek <u>Technisch lezen:</u> -Flitsbladen -kopieerboekjes uit "Speciale leesbegeleiding"	<u>Waarderend lezen:</u> -Per week ongeveer 45 minuten waarderend lezen in eigen leesboek (verdeeld over 2 momenten) -Na 6 weken	-toetsgegevens Cito -gegevens Eduscoop -observaties leerkracht -Kinderen die op DMT + Leestempo C/D/E-score behalen

Maud	van D naar C)	(leesblad t.b.v. Avi-niveau 6 blz. 243-264)	afsluiting thema d.m.v. boekverslag o.i.d.	Evaluatie GP1: Leerling 2: C score Leerling 4: goede score (van C naar B) Naar B-niveau Leerling x: dyslectisch, goede werkhouding, toetsresultaten in de gaten houden. Leerling x: onzeker, blijft erg veel moeite houden met lezen. Blijft een E. Leerling x: score van C naar D. Vindt lezen niet zo interessant. Leerling x: Leest thuis niet heel veel. Proberen te motiveren tot lezen. Blijft een C. Leerling x; wisselende scores en inzet. Blijft een E. leest radend/onzorgvuldig. Niet kritisch op eigen werk. Leerling x: wil graag/ enthousiast. Maar blijft moeite houden
Fabian				
Pleunie	<i>Flitslezen:</i>	-handleiding “Speciale leesbegeleiding”	<u>Technisch lezen:</u>	
2. 11.10-11.30uur:	-Leestempo (woordniveau) vergroten -Verbeteren uitspraak woorden	- informatieboeken, stripboeken, luisterboeken.	-4x per week 1 minuut flitslezen (woordniveau)	
Sander			-1x per week instructie uit programma	
Glen	<i>Instructie:</i>		“Speciale leesbegeleiding”	
Emmy	-Leestempo (woordniveau) vergroten.		-dinsdag tussen 10.30-11.30uur	
Kaylee	-Beheersen van de onderdelen (leestrainer):	<i>Aanpak:</i>		
Ryan	*	<u>Waarderend lezen:</u>		
	Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met gesloten lettergreep	-Aan begin van een thema het thema introduceren.		
	*Drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met -isch	-Gedurende 5 weken zelfstandig lezen (thuis en op school)		
	*	-Afsluiting d.m.v. kringgesprek, boekverslag o.i.d.		
	Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met een duffe u	<u>Technisch lezen:</u>		
	* Woorden met –th, - th-	<i>Flitslezen:</i>		
	*	-1 ^e keer bespreken		
	Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met ‘s	woorden flitsblad		
	*			
	Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met i/ie			
	*			
	Tweelettergrepige/drielettergrepige/			

	vierlettergrepige woorden met een x * Tweelettergrepige/drielettergrepige/vierlettergrepige woorden met y	op inhoud en uitspraak. -Ieder kind stelt zichzelf een doel -Vervolgens 4x per week dezelfde woorden lezen. In 1 minuut zo veel mogelijk woorden. -Tussentijds voortgang bespreken. -Na de laatste keer evalueren op inhoud en doel. <i>Instructie:</i> In een groepje van max. 6 kinderen instructie geven uit "Speciale leesbegeleiding". Iedere week komt 1 blad (=1 onderdeel) aan bod. Hierbij wordt de handleiding gevolgd. Joyce gaat een	vanwege zijn dyslexie. Van E naar D. Leerling x: ernstige enkelvoudige dyslexie. Lezen op woordniveau zwak; geen houvast aan context zin/tekst. Goede werkhouding. Leerling x: dyslexie, blijft heel veel moeite houden met lezen. Leest traag. Leerling x: goede resultaten. Blijft gemotiveerd. Van D naar C. Leerling 2: Blijft veel moeite houden met lezen. Zorgen voor voortgezet onderwijs. Proberen te motiveren zodat leerling 2 ook thuis veel gaat lezen.
--	--	---	---

		aantal interventies doen bij leerling 1, leerling 2, leerling 3 en leerling 4. Zij gaat kijken op verschillende manieren of zij de kinderen en ouders nog meer kan motiveren om te lezen en dat daardoor de scores op technisch leesgebied omhoog gaan.		
--	--	---	--	--

Instructie:

-Leestempo (woordniveau) vergroten.

-Beheersen van de onderdelen (leestrainer):

* Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met gesloten lettergreep

*Drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met -isch

* Tweelettergrepige/drielettergrepige/ vierlettergrepige woorden met een duffe u

* Woorden met –th, - th-

* Tweelettergrepen/drielettergrepen/ vierlettergrepen woorden met 's

* Tweelettergrepen/drielettergrepen/ vierlettergrepen woorden met i/ie

* Tweelettergrepen/drielettergrepen/ vierlettergrepen woorden met een x

* Tweelettergrepen/drielettergrepen/ vierlettergrepen woorden met y

Leerkracht leest elke dag voor uit een boek, gekozen door leerlingen.

BIJLAGE 2

Flitsend lezen

Er wordt per week een bladzijde met losse woorden gelezen door de leerlingen met een Cito Leestempo C, D en E score. Op maandag leest de leerkracht, samen met de leerlingen, alle woordjes van de bladzijde. Dit zodat ze weten hoe ze de woorden goed moeten uitspreken. De andere dagen wordt er zelfstandig gelezen door de leerlingen; eerst één minuut hardop zodat de leerkracht kan horen of de leerlingen een goede uitspraak hebben. Daarna lezen de leerlingen, één minuut lang, de woorden in zichzelf. De leerkracht geeft aan wanneer de minuut voorbij is en de leerlingen zetten een streep bij het woord waar ze zijn gebleven. De leerlingen turven hierbij hoeveel rijtjes ze hebben gelezen. Elke dag weer proberen ze hun eigen record te verbeteren.

Nieuwsbegrip

Stappenplan lezen

1. Voor het lezen

→ Kijk naar de tekst. Let op:

- de titel
- de kopjes
- de illustraties
- opvallende woorden (*vet*, *schuingedrukt*, *onderstreept*, ...)
- getallen

→ Doe een voorspelling: De tekst gaat over...

→ Wat weet je er al van? Wat heb je gezien, gehoord of gelezen?

2. Tijdens het lezen

→ Lees de tekst.

- Denk aan wat je al weet.
- Let op de plaatjes, kopjes en opvallende woorden.

- Je begrijpt een woord niet. → Gebruik de woordhulp.
- Je begrijpt een klein stukje tekst niet. → Lees het moeilijke stukje nog een keer.

3. Na het lezen

→ Klopte je voorspelling?

→ Begrijp je de tekst? Vertel in een paar zinnen waar de tekst over gaat.

Woordhulp

Je ziet een woord dat je niet begrijpt. Je wilt weten wat het woord betekent. Wat kun je doen?

→ Lees een stukje terug of verder:

- daar staat soms een woord dat ongeveer hetzelfde betekent
- daar staat soms een woord dat het tegengestelde betekent
- daar wordt soms uitgelegd wat het woord betekent

→ Kijk naar de illustratie bij de tekst. Misschien heeft het plaatje iets met het woord te maken.

→ Kijk naar het woord. Soms ken je al een stukje van het woord.

→ Soms kom je zelf niet achter de betekenis. Vraag het dan aan iemand anders of zoek het op in het woordenboek.

Controleer altijd of de betekenis klopt!

BIJLAGE 4 Leerkraftvaardigheden

Smits en Braams (2006) noemen een aantal leerkraftvaardigheden die van belang zijn.

De eerste vaardigheid die wordt genoemd is het aangaan en onderhouden van een persoonlijke band met de leerling. Het ontwikkelen van een persoonlijke band is het belang van elke responsieve leesbegeleiding die ook echt zijn doel bereikt en kinderen tot betrokken lezers kan maken. Zonder deze band blijft het leerproces oppervlakkig en zullen de resultaten gering zijn. Belangrijk is dus om het kind echt te leren kennen door interesse te tonen, ze te accepteren, nieuwsgierig te zijn naar wie ze echt zijn, kijken waar de betrokkenheid zit en wat ze frustreert. Naast het tonen van interesse in de leerling betekent dit ook het afstemmen van de taak op de leerling om faalervaringen te voorkomen. Succeservaringen zullen de band versterken. De leerkraft let voornamelijk goed op de balans time on/time off task. Dat wil zeggen dat het verbeteren van de leesvaardigheid het hoofddoel is en het opbouwen van de persoonlijke band ook in dat perspectief gezien moet worden.

Als tweede vaardigheid noemen Smits en Braams (2006) het vermogen om de leerling in staat te stellen tot autonoom leren. Voor de ontwikkeling van kinderen is het belangrijk dat de leerkraft ze de kans geeft om dingen zelfstandig uit te proberen en van die eigen ervaringen te leren. 'Zelf doen' en ervaren dat je iets 'zelf kunt' draagt bij aan de ontwikkeling van autonomie. Kinderen leren zelf verantwoordelijk te zijn voor hun eigen leerproces. Ze kunnen hier, onder begeleiding van de leerkraft, zelf vorm aan geven. De leerkraft betreft de leerling bij het opstellen van het leerdoel en de weg er naar toe. De vorderingen worden voor de leerling inzichtelijk gemaakt.

De derde vaardigheid omschrijven ze als het geven van feedback en het creëren van ruimte voor zelfevaluatie. Het is belangrijk dat de leerling de resultaten ervaart en kan benoemen dat dit komt door iets wat hij zelf gedaan heeft om die resultaten te bereiken. De feedback die de leerkraft geeft is concreet en helder verwoord. Hij beschrijft wat er gebeurt zonder daar een waardeoordeel aan te koppelen. Hierdoor ontstaat meer ruimte voor zelfreflectie en zelfevaluatie waardoor de leerling

succeservaringen sneller zal toeschrijven aan zichzelf (interne attributie). Wat hierbij ook van belang is, is de intrinsieke motivatie. Dat wil zeggen dat er een relatie wordt gelegd naar factoren waar de leerling zelf macht over heeft, zoals inspanning en doorzettingsvermogen. Als de leerling herkent wat er door de leerkracht gezegd wordt, krijgt hij de kans om voor zich zelf te concluderen dat hij het goed vond wat hij gedaan heeft.

De rol van de leerkracht speelt een belangrijke rol bij de leesomgeving. Wat de leerkracht moet kunnen, is:

- De boeken zo presenteren dat kinderen nieuwsgierig worden.
- Elke week een gedeelte voorlezen zodat leerlingen geprikkeld worden om het boek zelf te gaan lezen.
- Veel voorlezen kan voor alle kinderen een manier zijn om tot overgave en betrokkenheid bij de tekst te komen, en het leesplezier te ontdekken.
- Selecteren van voor kinderen geschikte boeken.
- Dvd's van verfilmde boeken uitstallen.
- Het aantrekkelijk uitstallen van boeken.
- Materialen en voorwerpen neerleggen of ophangen die direct met het boek of thema te maken hebben.
- Activiteiten bedenken en laten uitvoeren door kinderen waardoor ze enthousiast raken.
- Fragmenten (laten) voorlezen aan elkaar.
- Zoekopdrachten laten uitvoeren.
- Kinderen zelf een boek laten promoten aan elkaar.
- De ruimte bieden aan persoonlijke reacties waardoor kinderen hun impressies van en leeservaringen op verschillende manieren kunnen uiten en laten zien.
- Top 10 maken.
- Plan dagelijks een half uur stillezen.
- Laat de leerlingen zelf boeken kiezen die boven hun eigen leesniveau liggen.
- Hoe groter de persoonlijke betrokkenheid, des te groter de motivatie.
- Toon interesse in hoe de leerling de tekst heeft ervaren.
- Probeer kennisvragen over het boek te vermijden als je vraagt naar de persoonlijke beleving. Als de leerling niet over de persoonlijke beleving bij een bepaald boek wil praten, dring dan niet aan.
- Maak gebruik van leesformulieren.
- Ga na, in een persoonlijk gesprekje, wat het boek voor de leerling zelf betekende.
- Zorg voor een prettige, veilige, positieve omgeving.

- Leerkrachten moeten hoge verwachtingen hebben van elk kind en dit ook
- uitstralen. Als de leerkracht 'zeker weet' dat het lukt, krijgt het kind vertrouwen in zijn mogelijkheden.
- Draag als leerkracht enthousiasme uit over boeken!

BIJLAGE 6 Leesinterventies

Om het doel “het leesplezier van kinderen” te bevorderen, zal met regelmaat leesactiviteiten ingepland moeten worden.

Veel voorlezen	Veel voorlezen vergroot interesse in boeken, waardoor kinderen zelf een boek willen lezen. <i>Dagelijks terugkerende activiteit, vast voorleespatroon, 15 minuten.</i>
Meelezen van korte teksten	Zelfde korte tekst twee of drie keer lezen. Leerkracht lees voor leerlingen lezen mee. <i>Twee of drie keer per week, 5 minuten.</i>
Radio-lezen	Eenmaal per week leest een groepje van 4-5 leerlingen voor, de rest van de groep luistert. De lezers lezen een deel van de tekst die ze vantevoren hebben geoefend.
Voorlezen aan kleuters	Een leerling leest voor aan een (of klein groepje) kleuter(s).
Stimulerende leesomgeving	Uitnodigende en uitdagende omgeving met een gevarieerd boekenaanbod. Naast leesboeken en prentenboeken ook informatieve boeken, teksten, advertenties, folders, tijdschriften, kranten, brieven, kaarten en eigen gemaakte boeken van de kinderen. Het bevordert dat kinderen zelf gaan lezen en ervaringen opdoen.
Introduceren nieuwe boeken	Regelmatig nieuwe boeken introduceren stimuleert kinderen om meer en juist andere boeken te gaan lezen dan ze gewend zijn. Hoe leuker en interessanter de introductie is, des te meer deze de kinderen aan het lezen zal zetten. <i>Eenmaal in de drie à vier weken.</i>

Presenteren van nieuwe boeken	Kinderen presenteren aan elkaar een gelezen boek. Dit motiveert anderen om het boek ook te gaan lezen. <i>Eén keer in de vijf a zes weken.</i>
Vrij lezen	Kinderen krijgen de kans om lekker te leren lezen in een zelfgekozen boek. Vrij lezen dient een vaste schoolactiviteit te zijn die op het rooster staat ingepland. Het is geen zoethoudertje voor kinderen die hun werk af hebben. <i>Dagelijks 30 minuten.</i>
Luisterhoek	De Luisterhoek is een vaste plek in de school of klas waar kinderen naar cd-roms van gesproken boeken kunnen luisteren. Daarbij wordt tegelijkertijd het bijbehorende boeken gelezen of bekeken.
Bibliotheekbezoek	Minimaal eenmaal per jaar bezoekt elke groep de openbare bibliotheek. Kinderen maken kennis met het lenen van boeken.
Uitnodigen schrijver	Een school kan een schrijver uitnodigen die komt vertellen over zijn/haar nieuwste boeken. De leerlingen worden nieuwsgierig gemaakt om te gaan lezen. Ook wordt er verteld waarom lezen belangrijk is. Leerlingen kunnen tevens hun vragen stellen aan de schrijver.

Tips van Juf Joyce om lezen leuker te maken

“Ik was laatst bij Rens op bezoek uit mijn groep 7/8. Hij liet me zijn nieuwe Ipod touch zien en we hebben gezellig muziek geluisterd en filmpjes gekeken, maar...een boek zag ik nergens in de speelkamer noch ergens in huis. Rens is niet de enige hoor, waar thuis nooit wordt (voor)gelezen. Zelf vind ik lezen (en dan vooral plezier in lezen) super belangrijk. Niet alleen omdat het goed is voor je verbeelding, taalontwikkeling en wat je allemaal nog meer kunt verzinnen, maar ook omdat je het nodig hebt voor andere vakken. Rens vindt biologie erg leuk, maar als hij een hoofdstuk uit het bioboek moet lezen, vraagt hij zich wanhopig af hoe hij in vredesnaam door ál die letter heen komt. Daarom probeer ik in de groep vooral te werken aan het plezier in lezen. Want wat je ook doet op school: het draait uiteindelijk toch allemaal om lezen...

Lezen...zonder al teveel moeite, want we moeten al zoveel...

Laat kinderen altijd zelf kiezen wat ze willen lezen. Zeur niet over AVI's. Het is goed om kinderen die moeite hebben met lezen te stimuleren om ook eens iets anders te proberen dan de boeken die ze meestal kiezen, maar je kunt een kind nou eenmaal niet dwingen...

Breng eens een bezoekje aan de bieb. Sommige kinderen kennen de bieb niet van binnen. Neem ze mee en laat de kids zien wat er allemaal te vinden is. Ook het 'Makkelijk lezen plein' is een aanrader! Leuke boeken zijn makkelijk te lezen!

Geef kinderen die moeite hebben met lezen eens een luisterboek. Laat ze lekker luisteren met het boek erbij. Zo heb ik al veel kinderen aan het lezen gekregen!

Vraag ouders om thuis te lezen met hun kinderen. Rens vond het vreselijk, want hij moest aan zijn ouders laten horen dat hij nog moeite had met hardop lezen. Nu leest zijn vader twee bladzijden voor, daarna leest hij de rest van het hoofdstuk voor zichzelf. Zo gaat hij met zijn vader door het boek heen. Ze vinden het allebei erg leuk! Dus...maak er een 'leesspel' van.

Vraag kinderen niet om uitgebreide formulieren in te vullen over hun leeservaring. Als je niet zo'n goede lezer bent, is dat namelijk heel frustrerend. Ik laat ze de titel en de schrijver noteren en een algemene beoordeling geven door middel van sterren. Om de paar weken praten we in de kring over de boeken die gelezen zijn. Probeer originele en gerichte vragen te stellen, dat levert leuke discussies op. Vraag bijvoorbeeld: 'Stel je voor dat ze een film maken van het boek, wie zou je willen zijn?' Of: 'Wat vond je het spannendste stukje of het gekste?' Je kunt deze vragen ook gebruiken als inspiratie voor een boekbespreking.

Zorg voor een eigentijds boekenaanbod. Dat neemt wat van het schoolbudget, maar je kiest voor lezen of niet! Of organiseer een rommelmarkt voor de schoolbieb.

Doe mee aan de Nationale Voorleeswedstrijd of de Nederlandse Kinderjury. Als je al het een en ander moet boeken doet, is dit vrij gemakkelijk in je lessen in te passen zonder veel extra moeite. En natuurlijk is er ook nog de kinderboekenweek. Altijd leuk om dan iets extra's te doen rondom boeken. Maar het liefst maak ik er een kinderboekenjaar van, want lezen is fijn. En ook nog hartstikke handig. Voor nu en voor later!

Nodig eens een schrijver uit. Hij/zij kan komen vertellen over de boeken en wat een schrijver zoal doet. Heb ik ook eens gedaan en dit was erg leuk en interessant. De kinderen waren dolenthousiast!

Voorlezen is nog altijd de beste vorm van boekpromotie. Zelf houd ik heel erg van voorlezen. Ik vind dit heerlijk om te doen. Ook lees ik weleens voor bij een collega, want hij houdt niet zo van voorlezen. Hij geeft dat in mijn groep muziekles, want de kinderen zeggen dat ik toch maar vals zing. Tja, iedereen is goed en minder goed in iets hè... Zet ook eens een luisterboek op. Doe de gordijnen en steek een kaarsje aan of laat de kinderen ondertussen tekenen en ga lekker luisteren. Ook handig als je zelf niet zo van voorlezen houdt.

Maak kinderen enthousiast door regelmatig over boeken te vertellen. Je hoeft daarvoor niet zelf alles te lezen. Vaak werkt het al om een boek in de lucht te houden en te zeggen dat het een mooi boek is, dan willen meestal al een stuk of drie kinderen het lezen. Als je ook nog voorleest wat er op de achterkant staat, komen er nog drie bij. En lees je het eerste hoofdstuk voor, dan staat de halve klas voor het boek in de rij.

Veel succes en de groeten van Juf Joyce

LEESATTITUDESCHAAL

Antwoordblad

C.A.J. Aarnoutse

Naam: _____

Totaal _____

Groep: _____

VOORBEELDEN

-
1. Vind je sport fijn?	ja ☐	nee ☐
2. Vind je het leuk op school?	ja ☐	nee ☐
3. Ga je vaak op vakantie?	ja ☐	nee ☐
-

1. Lees je op school alleen maar omdat het moet?	ja ☐	nee ☐
2. Lees je veel als je vrij hebt?	ja ☐	nee ☐
3. Hou je veel van lezen?	ja ☐	nee ☐
4. Lees je thuis veel?	ja ☐	nee ☐
5. Vind je boeken saai?	ja ☐	nee ☐
6. Vind je het stom om in je vrije tijd te lezen?	ja ☐	nee ☐
7. Vind je het leuk om over boeken te praten?	ja ☐	nee ☐
8. Lees je een verhaal vaak helemaal uit?	ja ☐	nee ☐
9. Vind je lezen belangrijk?	ja ☐	nee ☐
10. Gaat lezen gauw vervelen?	ja ☐	nee ☐
11. Vind je de meeste boeken te dik?	ja ☐	nee ☐
12. Wil je later veel boeken lezen?	ja ☐	nee ☐
13. Vind je lezen in de vakantie saai?	ja ☐	nee ☐
14. Vind je het leuk als iemand veel leest?	ja ☐	nee ☐
15. Vind je lezen vervelend?	ja ☐	nee ☐

16. Vind je het fijn om een boek uit de bieb te lezen?	ja ☐	nee ☐
17. Lees je 's avonds vaak in bed?	ja ☐	nee ☐
18. Word je van lezen gauw moe?	ja ☐	nee ☐
19. Vind je lezen leuker dan boodschappen doen?	ja ☐	nee ☐
20. Lees je meer dan veel andere kinderen?	ja ☐	nee ☐
21. Vind je een boek een leuk verjaardagskado?	ja ☐	nee ☐
22. Vind je het leuk om elke dag een verhaal te lezen?	ja ☐	nee ☐
23. Vind je lezen vaak spannend?	ja ☐	nee ☐
24. Begint lezen na een tijdje te vervelen?	ja ☐	nee ☐
25. Weet je veel dingen om over te lezen?	ja ☐	nee ☐
26. Vind je vrij lezen in de klas saai?	ja ☐	nee ☐
27. Ga je vaak naar de bieb?	ja ☐	nee ☐

BIJLAGE 8

Stellingenlijst 'leesbeleving'

Hallo kinderen,

Zoals jullie weten ben ik bezig met een onderzoek over lezen bij ons op school. Niet iedereen vindt lezen even leuk, maar het is wel fijn en belangrijk om goed te kunnen lezen. Jullie lezen op school regelmatig in jullie zelfgekozen boek. Dit doen jullie in het lees-uurtje. Ik wil graag van jullie weten wat jullie hiervan vinden. Ik heb daarom een aantal stellingen bedacht. Mijn vraag aan jullie is om een eerlijk antwoord te geven op elke stelling. Alle antwoorden zijn goed, want het is jullie eigen mening!

Alvast bedankt!

1. Ik vind het stillezen op onze school fijn.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

2. Ik zou graag meer tijd willen hebben voor het stillezen op school.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

3. We hebben op school genoeg boeken om uit te kiezen.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

4. Ik vind op school nooit een leuk boek om te lezen.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

5. Ik krijg genoeg tijd om een leuk boek te kiezen.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

6. Ik krijg goede hulp bij het kiezen van een boek.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

7. Ik kan altijd wel een leuk boek vinden.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

8. Ik kijk bij het kiezen van een boek altijd naar de voorkant.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

9. Ik lees altijd de achterkant van het boek.

☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

10. Bij het kiezen van een boek maakt het mij niet uit hoe dik het boek is.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

11. Ik kies vaak boeken van dezelfde schrijver.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

12. Ik houd niet van stripboeken.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

13. We hebben op school genoeg stripboeken.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

14. We hebben op school genoeg informatieboeken.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

15. Ik lees nooit een informatieboek.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

16. Ik ga regelmatig naar de bieb om een boek te lenen.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

17. Onze klas is leuk aangekleed met boeken en materialen.

- ☐ helemaal eens ☐ beetje eens ☐ beetje oneens ☐ helemaal oneens

Wat zou jou kunnen helpen om het lezen leuker te maken? Heb je nog tips om het (stil)lezen bij ons op school nog leuker te maken? (Je kunt dan denken aan bepaalde boeken die je graag op school zou willen hebben, de aankleding in de klas/school of misschien een andere manier van lezen) Je kunt je tips hieronder kwijt. Dank je wel!

BIJLAGE 9 Observaties januari 2012

Observatie januari 2012

- ♦ Op welke manier wordt het technisch leesonderwijs op dit moment vorm gegeven?
 - In het lesrooster staat aangegeven dat er per week 45 minuten staat ingeroosterd voor stillezen. Dit is verdeeld over twee momenten.
 - De leerlingen worden verdeeld over twee groepen. De ene groep gaat bij de leerkracht aan de instructietafel technisch lezen (Cito technisch lezen D en E score). De andere groep kiest een plek om te stillezen. Deze plek kan in de klas zijn of in de arena. De leerlingen mogen de plek zelf kiezen.
 - In de klas heerst een rustige sfeer. De leerlingen, die aan het stillezen zijn, storen zich niet aan het groepje dat aan de instructietafel aan het lezen is.
 - De leerkracht haalt drie leerlingen, vanuit de arena, terug in de klas, omdat ze niet serieus met het stillezen bezig waren. Deze leerlingen waren aan het kletsen met elkaar of met andere leerlingen. Dit is storend gedrag dat in de arena niet toepasselijk is. Een volgende keer mogen deze leerlingen niet in de arena tijdens het stillezen.
 - Een tweetal leerlingen kijkt zo nu en dan op uit zijn boek en kijkt rond of uit het raam.
 - De boeken die worden gelezen zijn voornamelijk leesboeken vanuit de schoolbibliotheek. Een enkele leerling heeft een boek van thuis meegenomen. Er zijn in de klas geen stripboeken of informatieboeken aanwezig.

- ♦ Op welke manier worden zwakke lezers extra ondersteund?
 - Een keer per week krijgen de zwakke lezers extra leesinstructie met behulp van de RALFI-methode.
 - Tijdens de les begrijpend lezen, die gegeven wordt aan de hand van de methode Nieuwsbegrip, leest de leerkracht de tekst voor aan de hele klas. De leerlingen maken de les met een maatje. De leerkracht loopt rond en helpt de leerlingen die hier behoefte aan hebben. Tijdens deze les zit de leerkracht, wisselend, bij de zwakke lezers om ze extra ondersteuning te bieden.

- ♦ Wat wordt er gedaan aan boekpromotie?
 - Tijdens het observatiemoment werd er niets gedaan aan boekpromotie. Eén keer week wordt er wel een boekbespreking gehouden door een leerling.

- ♦ Zijn er leesboeken aanwezig in de klas?
 - Tijdens de observatie lagen er een paar stripboeken in een bak die weggestopt stond in een hoek. Leerlingen namen hier geen boeken uit om te gaan lezen. Verder zijn er geen boeken aanwezig.
 - De boeken die gekozen kunnen worden door de leerlingen staan in de arena in een boekenkast.

- ♦ Hoe is de toegankelijkheid van boeken geregeld?
 - Daar er geen boeken in de klas aanwezig zijn, mogen de leerlingen boeken kiezen die in de arena aanwezig zijn.

BIJLAGE 10 Observaties april 2012

- ♦ Op welke manier wordt het technisch leesonderwijs op dit moment vorm gegeven?
 - In het lesrooster staat aangegeven dat er per week 45 minuten staat ingeroosterd voor stillezen. Dit is verdeeld over twee momenten.
 - De leerlingen worden verdeeld over twee groepen. De ene groep gaat bij de leerkracht aan de instructietafel technisch lezen (Cito technisch lezen D en E score). De andere groep kiest een plek om te stillezen. Deze plek kan in de klas zijn of in de arena. De leerlingen mogen de plek zelf kiezen.
 - In de klas heerst een rustige sfeer. De leerlingen, die aan het stillezen zijn, storen zich niet aan het groepje dat aan de instructietafel aan het lezen is.
 - De boeken die worden gelezen zijn leesboeken, maar ook strips en informatieboeken. De leerlingen hebben nu de afspraak dat ze minimaal 20 minuten in hun boek moeten lezen. Daarna mogen ze een strips of iets dergelijks kiezen.

- ♦ Op welke manier worden zwakke lezers extra ondersteund?
 - Twee keer per week krijgen de zwakke lezers extra leesinstructie met behulp van de RALFI-methode.
 - Tijdens de les begrijpend lezen, die gegeven wordt aan de hand van de methode Nieuwsbegrip, leest de leerkracht de tekst voor aan de hele klas. De leerlingen maken de les met een maatje. De leerkracht loopt rond en helpt de leerlingen die hier behoefte aan hebben. Tijdens deze les zit de leerkracht, wisselend, bij de zwakke lezers om ze extra ondersteuning te bieden.
 - Vier leerlingen krijgen vier keer per week extra leesinstructie volgens de leesinterventie van het actie-onderzoek.
 - De leerlingen die lezen moeilijk of minder leuk vinden, mogen een luisterboek kiezen.
 - Er is gekozen om in het aanbod van boeken ook te voorzien in een aantal boeken uit de categorie “makkelijk lezen” van de bibliotheek.

- ♦ Wat wordt er gedaan aan boekpromotie?
 - In de klas is een expo-blok opgesteld waar boeken op uitgestald zijn. In het expo-blok zitten lades waarin tijdschriften, strips en luisterboeken liggen. Alle lectuur is aangegeven met een label, zodat dit overzichtelijk voor de leerlingen.
 - Eén keer per week leest de leerkracht een stukje voor uit een nieuw boek om zo de leerlingen te prikkelen om het boek te gaan lezen.
 - Elke dag lees de leerkracht een kwartier tot een halfuur voor uit boek.

- ♦ Zijn er leesboeken aanwezig in de klas?
 - Er zijn veel leesboeken aanwezig, zowel in de klas als in de arena.
 - Er zijn veel strips, tijdschriften, luisterboeken en informatieboeken aanwezig in de klas.

- ♦ Hoe is de toegankelijkheid van boeken geregeld?
 - Leerlingen mogen een boek kiezen uit de klas of in de arena. Dit in de eerste vijf minuten van het lezen of aan het einde van de les.

BIJLAGE 11 Verslagen leerkracht en leerlingen

Verslag leerkracht experimentele groep 7

Begin januari heeft de onderzoekster haar meesterstuk in mijn klas geïntroduceerd. Na een aantrekkelijke powerpoint waren de kinderen erg enthousiast geworden om mee te doen met de interventies.

Tot voorheen vonden de meeste kinderen het niet leuk om te lezen. Na de leesinterventies vinden de kinderen het heerlijk om te lezen. Er zijn nu heel veel boeken en tijdschriften in de klas. Ik merk dat het eigenlijk niet uit maakt wat de kinderen lezen, als ze maar lezen. Wat opvalt is dat de meeste kinderen tijdschriften prefereren boven een leesboek. Kinderen kunnen nu makkelijk een tijdschrift kiezen wat zij interessant vinden, omdat tijdens de interventieperiode een expo-blok in de klas is opgesteld met lades vol met tijdschriften, strips en luisterboeken.

Nadat de leerlingen hun werk afhebben mogen ze kiezen tussen lezen of extra werk. Tijdens en na de interventieperiode wordt regelmatig gevraagd: “Juf mogen we ook lezen?”

In plaats van een standaard boekverslag te maken, mogen de leerlingen zelf kiezen hoe zij de verwerking van het leesboek maken. De afgelopen keren zaten er prachtige werkstukken bij: collages, presentaties, boekverslagen. Op verschillende manieren gepresenteerd. Ook zijn er een aantal kinderen geweest die bij de kleuters hebben voorgelezen. Zij waren echt ontzettend enthousiast. “Het was zo ontzettend gaaf juf, mogen we volgende week weer?” Er zijn veel kinderen uit andere groepen die bij ons in de klas boeken komen lenen. Want onze boeken zijn zo leuk!

Ook kunnen de kinderen op een leuke manier tips aan elkaar geven. Bij het expo-blok hangt een bord waar de kinderen een kaartje aan kunnen hangen met een boekentip erop. De boekentips worden eenmaal per week besproken in de kring. Als leerkracht heb ik nooit zo stil gestaan bij de essentie van het technisch lezen en dan met name de leesbeleving van kinderen. Dit meesterstuk heeft me een andere blik op het lezen gegeven. Lezen moet leuk zijn voor de kinderen, dan komen ze ook meer tot lezen. Vanaf heden ga ik hier dan ook meer bewust mee om en zet ik de interventies in die ik mee heb gekregen van de onderzoekster.

Als ik de bovenstaande punten onder elkaar zet, zijn de volgende punten opvallend verbeterd na de interventies van de onderzoekster:

- De kinderen vinden het leuk om te lezen, zijn enthousiast.
- De kinderen pakken sneller uit zichzelf een boek.
- De kinderen geven aan ook thuis meer te lezen.
- Er wordt hoger gescoord op Drie Minuten Toets.
- De klas ziet er aantrekkelijk uit.

Ik ben ontzettend blij dat de onderzoekster, die zelf erg enthousiast bezig was met de leesinterventies, haar afstudeerproject in mijn klas heeft uitgevoerd. Ik zie dat het een enorm positief effect heeft op de kinderen. Volgend jaar ga ik zeker starten, zoals ik nu geëindigd ben.

Verslag leerlingen experimentele groep 7

Lezen bij kleuters!

Leerling 1:

We kwamen aan bij de kleuterklas en we werden gesplitst. Ik kreeg zeven kinderen mee en ging Jip en Janneke voorlezen. Ze waren allemaal heel aandachtig aan het luisteren en in het boek aan het kijken. Het was echt super leuk!

Ik had twee verhaaltjes voorbereid, maar we hadden tijd over. Gelukkig had ik Jip en Janneke, dus er stonden meerdere verhaaltjes in. De volgende keer moet ik alleen wel de tijd inschatten en dan kijken hoeveel verhaaltjes ik kan lezen, want nu moest ik verhaaltjes lezen die ik niet kende. Het was super leuk en ik had lieve kinderen om voor te lezen. Ik hoop dat ik nog een keer mag!

Leerling 2:

Het was heel leuk bij de kleuters. Ze vonden het leuk en ze luisterden goed. Ik vond het leuk dat ze ook echt goed luisterden en stil naar de plaatjes aan het kijken waren. Ik las voor uit “Ik vind je lief, mama”. De kinderen waren heel enthousiast en dat vond ik echt een van de leukste dingen. Toen we klaar waren vroeg de juf van de kleuters van groep 2 of wij ook een keer voor hun voor kwamen lezen. Dat wil ik wel! In ieder geval vond ik het lezen helemaal geweldig!

Algemene reacties

Leerling 3:

Juf, ik vind de klas er nu veel mooier uitzien en we hebben veel leukere boeken nu! Het stillezen vind ik nu ook veel leuker, omdat we nu niet meer perse 45 minuten uit ons boeken moeten lezen, maar we mogen nu ook kiezen om de laatste 20 minuten uit bijvoorbeeld een tijdschrift te lezen. Ook vind ik het fijn dat we luisterboeken in de klas hebben, want dan hoef je zelf niet zoveel moeite te doen om te lezen. Je leest dan wel mee, maar het kost je minder energie. Wat ik ook heel fijn vind, is dat we niet perse zo’n saai boekverslag hoeven te maken. Wel een boekverslag, maar je mag dan kiezen uit een bepaalde opdracht en dat is veel leuker om te doen! Kortom: het lezen is nu veel leuker!

Leerling 4:

Ik vind het lezen nu veel leuker. We hebben meer keuze uit boeken, strips en luisterboeken, maar ook is de klas mooier aangekleed en is het fijner om boeken te pakken en te kiezen. Lezen vind ik nog steeds wat lastig, maar ik vind het nu niet meer zo saai. Het bezoekje aan de bieb vond ik ook fijn, omdat ik daar bijna nooit kom en niet wist dat er ook een ‘makkelijk lezen plein’ was. Ik vind het heel leuk om voor de te lezen aan de kleuters. Dit heb ik nog nooit eerder gedaan en nu oefen ik eerst het boek dat ik wil voorlezen en daarna lees ik het aan de kleuters voor. Zo leuk om die open mondjes te zien als ik aan het voorlezen ben. Ook is het leuk dat we nu mogen kiezen in welke vorm we ons boekverslag en boekbespreking doen. Je mag dan zelf kiezen wat je leuk vindt en dat is fijn. Ik vind lezen nu veel leuker dan eerst!

Variatie op de boekbespreking

Liedje zingen

Schrijf een liedje over jouw boek. Dit mag op een bestaande melodie zijn, maar ook een melodie die je zelf hebt verzonnen. Het ga je voordragen in je klas.

Gedicht schrijven

Schrijf een gedicht over jouw boek. Het gedicht ga je voordragen in je klas.

PowerPoint maken

Maak een PowerPoint over jouw boek. Deze ga je presenteren in je klas. De onderwerpen die erin moeten zitten zijn: kaft, auteur, illustrator, jaartal, wie (hoofdpersonen), waar, wanneer, wat en een samenvatting.

Boekverslag maken

Maak een boekverslag over jouw boek. Denk hierbij aan: auteur, titel, eerste druk, uitgever, aantal bladzijden, titelverklaring, hoofdpersonen, bijpersonen, in welke tijd speelt het verhaal zich af, samenvatting, eigen mening.

Voorlezen aan kleuters

Je leest een (prenten)boek voor aan
twee of meer kleuters.

Eigen gemaakt boek

Maak je boek in het klein en kort na in
boekvorm: Denk hierbij aan kapt, auteur,
illustrator, jaartal, wie (hoofdpersonen), waar,
wanneer, wat en een samenvatting.

Collage

Maak de collage zo dat deze duidelijk
maakt waar je boek over gaat. Een
ander moet zich in kunnen
leven in het boek.

Stripverhaal

Maak het stripverhaal zo dat deze
duidelijk maakt waar je
boek over gaat.

Boekbespreking houden

Houd een boekbespreking in je klas.

Denk hierbij aan: wie is de schrijver, tekenaar en uitgever, welk jaar is het boek uitgegeven, aantal bladzijden, hoofd- en bijpersonen, in welke tijd speelt het verhaal zich af, korte samenvatting (niet alles vertellen, want dan is het voor andere kinderen niet leuk meer om te lezen), voorlezen, een bordtekening maken, vragen stellen aan je klas, materialen over je boek.

Kaartje “boekentips”

NAAM BOEK: _____

AUTEUR: _____

REDEN: _____

BIJLAGE 13 Schrijfster Netty van Kaathoven op bezoek

(bericht aan de Schijndelse krant + website schrijfster Netty van Kaathoven)

Schijndel, 21 maart 2012

Een feestje met Netty van Kaathoven

Op woensdag 21 maart 2012 kwam schrijfster Netty van Kaathoven op basisschool de Beemd haar nieuwste boek presenteren. Het is haar 29^e kinderboek. Reden voor een feestje dus. Netty kwam in groep 7-8 vertellen over haar nieuwste boek; GESMOKKELD! De kinderen luisterden vol interesse naar het verhaal van Netty. Zo zie je maar hoe belangrijk het is om een boek te promoten. Er kwamen meteen al een aantal reacties van kinderen om het boek te willen lezen. Ook vertelde Netty over een aantal boeken meer die ze heeft geschreven. Alle gezichten van de kinderen waren, met open mond, naar Netty gericht. Wat kan deze vrouw vol interesse en boeiend vertellen! Naast het presenteren van haar boeken, heeft ze ook duidelijk uitgelegd *waarom* lezen nou eigenlijk zo belangrijk is. We hebben het namelijk altijd nodig! In het dagelijks leven, als je gaat studeren, later op je werk...lezen moet altijd en overal. Maar wat nou als je minder goed kunt lezen of lezen niet leuk vindt? Ook daar had Netty een antwoord op. Zij heeft namelijk hele leuke kinderboeken geschreven die het lezen leuker maken. Deze boeken hebben gekleurde plaatjes, minder tekst per pagina, een groter lettertype en een grotere regelafstand. Kortom: boeken die lezen leuker en makkelijker maken! Netty had voor de hele klas kaarten, boekenleggers en allerlei andere leuke dingen meegebracht.

Voor dat Netty weer naar huis mocht gaan, hadden de kinderen nog een hoop vragen voor haar die ze met alle plezier heeft beantwoord.

Als bedankje, voor de interessante en boeiende presentatie, hadden de kinderen een grote, zelfgemaakte kaart aangeboden aan Netty. Ze was hier zienderogen mee verrast. En als klapper op de vuurpijl kregen we van Netty het boek GESMOKKELD! cadeau. Wat een verwennerij!

Mocht je ooit een schrijfster uit willen nodigen...nodig dan Netty van Kaathoven uit. Deze schrijfster vertelt met heel haar hart over haar werk.

Bijlage 14 Opzet leesinterventies zwakke lezers + opzet Leesplan

Opzet leesinterventies zwakke lezers

Dag	Interventie	Tijd in minuten
Maandag	♦ Flitsend lezen, samen met de leerkracht	20
Dinsdag	♦ Flitsend lezen door leerlingen zelfstandig	5
	♦ Voorlezen aan kleuters. Dit gebeurt in overleg met de leerkracht van de kleuters en de leerkracht van groep 7 van de experimentele groep.	20
Woensdag	♦ Meelezen van teksten	35
	- Leerkracht leest tekst hardop voor volgens stappenplan "Nieuwsbegrip".	
	- Leerkracht leest tekst interactief voor met behulp van open vragen. Kinderen wijzen bij.	
	- Bespreken moeilijke woorden.	
	- Koorlezen	
	- Duolezen	
	- Afsluiten	
	♦ Introduceren van nieuwe boeken: eenmaal in de drie á vier weken introduceert de leerkracht een nieuw boek. De leerkracht plant de datum in.	15
	♦ Flitsend lezen door leerlingen zelfstandig	5
Donderdag	♦ Flitsend lezen door leerlingen zelfstandig	5
	♦ Boekbespreking.	20
Vrijdag	♦ Flitsend lezen door leerlingen zelfstandig	5
	♦ Meelezen van teksten (zie woensdag)	35

Interventies die elke dag terugkeren:

- ♦ Voorlezen door leerkracht
- ♦ Vrij lezen door leerlingen
- ♦ Stimulerende leesomgeving: Uitnodigende en uitdagende omgeving met een gevarieerd boekenaanbod. Naast leesboeken en prentenboeken ook informatieve boeken, teksten, advertenties, folders, tijdschriften, kranten, brieven, kaarten en eigen gemaakte boeken van de kinderen. Het bevordert dat kinderen zelf gaan lezen en ervaringen opdoen.

Voor u ligt het **Leesplan** dat ingezet kan worden, zodat de leerlingen plezier beleven aan het lezen en daardoor aan het einde van het schooljaar een hoger technisch leesniveau behalen.

Om het doel “het leesplezier van kinderen” te bevorderen, zal met regelmaat leesactiviteiten ingepland moeten worden. Hieronder enkele voorbeelden van leesactiviteiten die u in kunt zetten om een goed leesresultaat te behalen.

Veel voorlezen	Veel voorlezen vergroot interesse in boeken, waardoor kinderen zelf een boek willen lezen. <i>Dagelijks terugkerende activiteit, vast voorleespatroon, 15 minuten.</i>
Stimulerende leesomgeving	Uitnodigende en uitdagende omgeving met een gevarieerd boekenaanbod. Naast leesboeken en prentenboeken ook informatieve boeken, teksten, advertenties, folders, tijdschriften, kranten, brieven, kaarten en eigen gemaakte boeken van de kinderen. Het bevordert dat kinderen zelf gaan lezen en ervaringen opdoen.
Introduceren nieuwe boeken	Regelmatig nieuwe boeken introduceren stimuleert kinderen om meer en juist andere boeken te gaan lezen dan ze gewend zijn. Hoe leuker en interessanter de introductie is, des te meer deze de kinderen aan het lezen zal zetten. <i>Eenmaal in de drie à vier weken.</i>
Presenteren van nieuwe boeken	Kinderen presenteren aan elkaar een gelezen boek. Dit motiveert anderen om het boek ook te gaan lezen. <i>Eén keer in de vier weken.</i>

Vrij lezen	Kinderen krijgen de kans om lekker te leren lezen in een zelfgekozen boek. Vrij lezen dient een vaste schoolactiviteit te zijn die op het rooster staat ingepland. Het is geen zoethoudertje voor kinderen die hun werk af hebben. <i>Dagelijks 30 minuten.</i>
Variatie op een boekbespreking	In plaats van de 'gewone' boekbespreking is het mogelijk om hier een variatie op te bedenken. Voorbeelden hiervan zijn: liedje zingen, gedicht schrijven, powerpoint, boekverslag, voorlezen aan kleuters, eigen gemaakt boek, collage, stripverhaal. Voor verder uitleg, zie 'kaartjes variatie op een boekbespreking'.
Ideeënbox	Laat kinderen hun boek als tip noteren op een kaartje en op een bord hangen. Zo kunnen andere kinderen ideeën opdoen. Op het kaartje komt de titel van het boek, de naam van de auteur en de reden waarom het een tip is, zie 'kaartje boekentip'.
Luisterhoek	De Luisterhoek is een vaste plek in de school of klas waar kinderen naar cd-roms van gesproken boeken kunnen luisteren. Daarbij wordt tegelijkertijd het bijbehorende boeken gelezen of bekeken.
Bibliotheekbezoek	Minimaal eenmaal per jaar bezoekt elke groep de openbare bibliotheek. Kinderen maken kennis met het lenen van boeken. Sommige kinderen kennen de bieb niet van binnen. Neem ze mee en laat de kinderen zien wat er allemaal te vinden is. Ook het 'Makkelijk lezen plein' is een aanrader! Leuke boeken zijn makkelijk te lezen!

Uitnodigen schrijver

Als school is het mogelijk een schrijver uit te nodigen die komt vertellen over zijn/haar nieuwste boeken. De leerlingen worden nieuwsgierig gemaakt om te gaan lezen. Ook wordt er verteld waarom lezen belangrijk is. Leerlingen kunnen tevens hun vragen stellen aan de schrijver.

Leesomgeving aantrekkelijk maken

Structuur en overzicht van materialen

Aanbieden van een fijne leesplek in de leesomgeving

Luisterhoek

Schrijfster op bezoek

Schrijfster op bezoek

Tips van Juf Joyce om lezen leuker te maken

(lezen...zonder al teveel moeite, want we moeten al zoveel...)

“Ik was laatst bij Rens op bezoek uit mijn groep 7/8. Hij liet me zijn nieuwe Ipod touch zien en we hebben gezellig muziek geluisterd en filmpjes gekeken, maar...een boek zag ik nergens in de speelkamer noch ergens in huis. Rens is niet de enige hoor, waar thuis nooit wordt (voor)gelezen. Zelf vind ik lezen (en dan vooral pleziér in lezen) super belangrijk. Niet alleen omdat het goed is voor je verbeelding, taalontwikkeling en wat je allemaal nog meer kunt verzinnen, maar ook omdat je het nodig hebt voor andere vakken. Rens vindt biologie erg leuk, maar als hij een hoofdstuk uit het bioboek moet lezen, vraagt hij zich wanhopig af hoe hij in vredesnaam door ál die letter heen komt. Daarom probeer ik in de groep vooral te werken aan het plezier in lezen. Want wat je ook doet op school: het draait uiteindelijk toch allemaal om lezen...

Laat kinderen altijd zelf kiezen wat ze willen lezen. Zeur niet over AVI's. Het is goed om kinderen die moeite hebben met lezen te stimuleren om ook eens iets anders te proberen dan de boeken die ze meestal kiezen, maar je kunt een kind nou eenmaal niet dwingen...

Breng eens een bezoekje aan de bieb. Sommige kinderen kennen de bieb niet van binnen. Neem ze mee en laat de kids zien wat er allemaal te vinden is. Ook het 'Makkelijk lezen plein' is een aanrader! Leuke boeken zijn makkelijk te lezen!

Geef kinderen die moeite hebben met lezen eens een luisterboek. Laat ze lekker luisteren met het boek erbij. Zo heb ik al veel kinderen aan het lezen gekregen!

Vraag ouders om thuis te lezen met hun kinderen. Rens vond het vreselijk, want hij moest aan zijn ouders laten horen dat hij nog moeite had met hardop lezen. Nu leest zijn vader twee bladzijden voor, daarna leest hij de rest van het hoofdstuk voor zichzelf. Zo gaat hij met zijn vader door het boek heen. Ze vinden het allebei erg leuk! Dus...maak er een 'leesspel' van.

Vraag kinderen niet om uitgebreide formulieren in te vullen over hun leeservaring. Als je niet zo'n goede lezer bent, is dat namelijk heel frustrerend. Ik laat ze de titel en de schrijver noteren en een algemene beoordeling geven door middel van sterren. Om de paar weken praten we in de kring over de boeken die gelezen zijn.

Probeer originele en gerichte vragen te stellen, dat levert leuke discussies op. Vraag bijvoorbeeld: 'Stel je voor dat ze een film maken van het boek, wie zou je willen zijn?' Of: 'Wat vond je het spannendste stukje of het gekste?' Je kunt deze vragen ook gebruiken als inspiratie voor een boekbespreking.

Zorg voor een eigentijds boekenaanbod. Dat neemt wat van het schoolbudget, maar je kiest voor lezen of niet! Of organiseer een rommelmarkt voor de schoolbieb.

Doe mee aan de Nationale Voorleeswedstrijd of de Nederlandse Kinderjury. Als je al het een en ander moet boeken doet, is dit vrij gemakkelijk in je lessen in te passen zonder veel extra moeite. En natuurlijk is er ook nog de kinderboekenweek. Altijd leuk om dan iets extra's te doen rondom boeken. Maar het liefst maak ik er een kinderboekenjaar van, want lezen is fijn. En ook nog hartstikke handig. Voor nu en voor later!

Nodig eens een schrijver uit. Hij/zij kan komen vertellen over de boeken en wat een schrijver zoal doet. Heb ik ook eens gedaan en dit was erg leuk en interessant. De kinderen waren dolenthousiast!

Voorlezen is nog altijd de beste vorm van boekpromotie. Zelf houd ik heel erg van voorlezen. Ik vind dit heerlijk om te doen. Ook lees ik weleens voor bij een collega, want hij houdt niet zo van voorlezen. Hij geeft dat in mijn groep muziekles, want de kinderen zeggen dat ik toch maar vals zing. Tja, iedereen is goed en minder goed in iets hè... Zet ook eens een luisterboek op. Doe de gordijnen en steek een kaarsje aan of laat de kinderen ondertussen tekenen en ga lekker luisteren. Ook handig als je zelf niet zo van voorlezen houdt.

Maak kinderen enthousiast door regelmatig over boeken te vertellen. Je hoeft daarvoor niet zelf alles te lezen. Vaak werkt het al om een boek in de lucht te houden en te zeggen dat het een mooi boek is, dan willen meestal al een stuk of drie kinderen het lezen. Als je ook nog voorleest wat er op de achterkant staat, komen er nog drie bij. En lees je het eerste hoofdstuk voor, dan staat de halve klas voor het boek in de rij.

Veel succes en de groeten van Juf Joyce